

บทที่ 4

ผลการดำเนินนโยบายทางการศึกษาในเชิงการจัดการศึกษา เพื่อชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้สามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมที่สืบทอดมากกว่า 5,000 ปี จากข้อมูลสำนักทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ.2547 มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,767,590 คน ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 19.9 นับถือศาสนาพุทธ จึงมีวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตลอดจนเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่โดดเด่น มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ประชากรประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา และผลิตภัณฑ์ทางยางพารา ปาล์ม การปลูกพืชไร่และทำนา แต่ประชากรส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน รายได้เฉลี่ยประมาณ 40,000 บาท/คน/ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 ก. น. 11)

ด้านการศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการศึกษาดังแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา 1,202 แห่ง นักเรียน นักศึกษากว่า 500,000 คน หรือร้อยละ 66 ของประชากรในวัยเรียน นอกจากนี้ยังมีสถาบันทางศาสนาและหน่วยที่จัดการการศึกษานอกโรงเรียน กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ ประมาณว่ามีประชาชนที่ได้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนปีละกว่า 400,000 คน

4.1 สภาพสังคมปัจจุบันและปัญหาการศึกษา

แม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนมีความพยายามที่จะพัฒนาในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีปัญหาอีกหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องโอกาสและคุณภาพของประชากรที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน

ประชาชนในพื้นที่ที่ยังนิยมแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย และการคุมกำเนิดยังไม่แพร่หลาย จึงมีจำนวนบุตรต่อครอบครัว โดยเฉลี่ยถึง 5 คน และมีอัตราการเกิดที่สูงถึงร้อยละ 1.23 สูงกว่าอัตราเกิดโดยเฉลี่ยของประเทศที่ 0.90 ทั้งยังมีสถิติการหย่าร้าง ส่งผลให้มีเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ต้องอยู่แยกกับครอบครัว ขาดผู้ดูแลอุปการะเป็นจำนวนมาก

แม้จะมีการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและเยาวชนส่วนใหญ่ได้เรียนระดับประถมศึกษา แต่มักไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือได้เรียนต่อเฉพาะสถาบันทางศาสนา เยาวชนในวัยเรียนกว่า 200,000 คน อยู่นอกระบบโรงเรียน และประชากรในวัยแรงงานกว่าร้อยละ 45 มีการศึกษาเพียงในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทำให้ขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพและเป็นฐานในการเพิ่มรายได้ต่อไป

คุณภาพการศึกษาในพื้นที่ได้รับการประเมินว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในส่วนอื่นของประเทศ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ นักเรียนที่มาจากครอบครัวไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยยังขาดโอกาสที่จะได้รับโอกาสที่จะได้รับเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ทำให้เสียเปรียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านภาษา ความยากจนและความจำเป็นที่ต้องย้ายถิ่นเพื่อหางานทำกับครอบครัว ทำให้มีอัตราการขาดเรียนสูง นักเรียนมีภาระหนักที่จะต้องเรียนสายสามัญ และเรียนศาสนาคู่ขนานละแยกส่วนจากกันตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งยังได้รับผลกระทบจากความไม่สงบที่ทำให้ต้อง ปิดเรียนเป็นระยะๆ และครูจำนวนไม่น้อยขอย้ายจากพื้นที่ เยาวชนที่สำเร็จการศึกษา หากไม่ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปจะขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการประกอบอาชีพ หรือเผชิญความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้อยู่ในภาวะว่างงาน หรือไม่มีอาชีพที่มั่นคง ทั้งยังอาจตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงได้โดยง่าย

นอกจากนั้น ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่จำนวนมาก แต่กระจุกกระจายอยู่ตามท้องที่ต่างๆ ตามสังกัดทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันทางศาสนาโดยไม่มี การนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ยังคงขาดการบูรณาการและการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ทำให้บางแห่งมีความขาดแคลน ชำรุดทรุดโทรม บางแห่งมีมากเกินไปเกินความต้องการ ทั้งด้านครู บุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์

ยิ่งไปกว่านั้น การจัดการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ระหว่างเยาวชนที่มาจากพื้นฐานต่างกันกำลังแบ่งออกเป็น 2 ระบบอย่างชัดเจน เด็กไทยพุทธจะไปเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ในขณะที่เด็กไทยมุสลิมจะนิยมไปเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หรือสถาบันปอเนาะ ทั้งยังมีแนวโน้มที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จะขยายไปถึงระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนจากครอบครัวที่มีพื้นฐานต่างกันขาดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ และขาดโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์เป็นเพื่อนฝูงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการแบ่งแยกทางความคิด ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

สภาพการณ์ดังกล่าวเหล่านี้ได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการก่อการร้าย เยาวชนที่ยากจนว่างงาน ขาดความเข้าใจทางศาสนาที่ถูกดัดแปลงจึงตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มที่แอบอ้างเบี่ยงเบนคำสอนทางศาสนา หรือใช้เงินจ้าง ประกอบกับการแก้ปัญหาของรัฐ ในพื้นที่ซึ่งขาดความเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริง แม้จะทุ่มเททรัพยากรเพื่อพัฒนาพื้นที่ แต่ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาให้เบาบาง

ลง จึงจำเป็นที่จะต้องทบทวนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขและพัฒนาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ที่จะนำไปสู่สันติสุขที่ยั่งยืนต่อไป

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมาะสมกับสภาพในพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและความสมานฉันท์ โดยได้มอบหมายให้สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต 2 หรือสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นหน่วยงานหลักในการวิจัยพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลงานที่เด่นชัดในรอบ 40 ปี ตามที่ (สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต 2, 2548.น. 15)พอสรุปได้ดังนี้

- ก. การขาดโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งการดูแลเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส โดยใช้งบประมาณปีละกว่า 120 ล้านบาท ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้เป็นอย่างดีระดับหนึ่ง
- ข. ประชากรในวัยแรงงานได้รับการส่งเสริมให้รู้หนังสือและได้รับการศึกษานอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องมากกว่า 40 ปี จนส่วนใหญ่สามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาไทยในระดับอ่านออกเขียนได้มากขึ้นตามลำดับ
- ค. มีการส่งเสริมให้มีการสอนศาสนาควบคู่กับสายสามัญอย่างจริงจัง ด้วยการส่งเสริมในสถาบันศึกษาปอเนาะพัฒนาไปเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อใช้ในโรงเรียนของรัฐและเอกชน

เนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา รัฐได้เพิ่มมาตรการพิเศษที่จะเร่งรัดแก้ไขโดย

พัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษา

(1) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู ด้านการเพิ่มอัตราครู และวิทยากรสอนศาสนาเป็นพิเศษ โดยเน้นการจ้างคนในท้องถิ่น ที่คัดเลือกจากครูอัตราจ้าง เพิ่มครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันปอเนาะ จำนวน 104 คน และพนักงานในสถานศึกษา

(2) ปรับปรุงสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 925 โรง ทั้งด้านอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเร่งรัดซ่อมแซมโรงเรียนที่ถูกถล่มวางเพลิง

(3) ขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้วยการจัดตั้งและพัฒนาวิทยาลัยชุมชน จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี วิทยาลัยประมงปัตตานี และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รวมทั้ง ยกฐานะวิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ

(4) เชื่อมโยงการศึกษาสู่การมีงานทำ ด้วยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ด้านเทคโนโลยียางและโพลีเมอร์ รวมทั้งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล

(5) ดูแลเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการที่ตกหล่น ด้วยการจัดสรรทุนการศึกษา การขยาย ศูนย์การศึกษาพิเศษในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการจัดโครงการบริการทางการศึกษา สำหรับเด็กพิการถึงประตูบ้าน

ส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนาควบคู่กับสายสามัญ

(1) จัดทะเบียนสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 3.3 แห่ง และสนับสนุนความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ การประมวลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา เป็นคู่มือการสอนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ รวมทั้งการส่งเสริมครูไปสอนวิชาสามัญในสถาบันศึกษาปอเนาะ

(2) ยกกระดับคุณวุฒิทางการศึกษาของบุคลากรอิสลาม ทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต และหลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียน และประสบการณ์ รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานการศึกษาและวัฒนธรรม ณ ประเทศมาเลเซีย

ปรับปรุงสวัสดิภาพและสวัสดิการครู

(1) จัดสรรค่าตอบแทนพิเศษเป็นรายเดือนสำหรับครูทั้งรัฐและเอกชน คนละ 2,500 บาท/เดือน

(2) จัดให้มีการประกันชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน

(3) เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่ครู อาจารย์ และสถานศึกษา

(4) จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ทายาท จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ทรัพยากร

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทรัพยากรที่เป็นหน่วยจัดการศึกษาหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างหลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมการศึกษาสายสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ สถานศึกษาในระบบมีจำนวนทั้งสิ้น 1,202 แห่ง แยกเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,129 แห่ง เฉลี่ยตำบลประมาณ 5-

แห่ง สถานศึกษานอกระบบ 2,742 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 11 แห่ง สำหรับสถานที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทางศาสนา ปรากฏว่าศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ มีสถาบันการศึกษาสำหรับสอนเยาวชนในชั้นต้น คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เรานูเราะห์) และศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวน 1,735 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 7 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภทและสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 489 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 2 แห่ง

สถาบันศึกษาของคณะสงฆ์และประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม ศูนย์ธรรมศึกษา ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีจำนวนทั้งสิ้น 93 แห่ง เฉลี่ย 3 ตำบลต่อ 1 แห่ง

นอกจากนี้ ในพื้นที่สามจังหวัดยังมีทรัพยากรที่สนับสนุนการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งเป็นสถานศึกษา เช่น มัสยิด จำนวน 1,654 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 6 แห่ง วัดและสำนักสงฆ์ 199 แห่ง เฉลี่ยประมาณ 2 ตำบล ต่อ 1 แห่ง ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีครูและบุคลากร จำนวน 28,809 คน มีกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉลี่ยโรงเรียนละประมาณ 10 คน ประมาณ 11,290 คน และเครือข่ายผู้ปกครองเฉลี่ยโรงเรียนละ 50 คน (สุเทพสุนทรเทศซ์, 2548. น 16)

โดยสรุปในแต่ละตำบล จะมีทรัพยากรทางการศึกษาโดยประมาณ ดังนี้

1. สถานศึกษาในระบบ จำนวน 4 แห่ง
2. สถานศึกษานอกระบบ จำนวน 11 แห่ง
3. สถาบันการศึกษาทางศาสนาอิสลาม แยกเป็น
 - ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ (เรานูเราะห์) / ศูนย์อบรมจริยธรรม ฯ (ตาดีกา) จำนวน 7 แห่ง
 - โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม/สถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 2 แห่ง
4. สถาบันศึกษาทางพุทธศาสนา จำนวน 3 ตำบลต่อ 1 แห่ง

จุดแข็งและจุดอ่อน

รัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่รัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นพิเศษ หากแต่การดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจุดแข็งและจุดอ่อน ดังนี้

จุดแข็ง

1. ทรัพยากรทางการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

- 1.1 หน่วยงาน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก กระจายอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลาย ทั้งสายสามัญ ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 3,970 แห่ง กระจายทั่วพื้นที่
- 1.2 ศาสนสถานมีจำนวนมากโดยเฉพาะมัสยิด มีจำนวน 1,654 แห่ง สถาบันศึกษา ปอเนาะ มีจำนวน 303 แห่ง กระจายครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นสถานที่อบรมประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
- 1.3 มีผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามศึกษาในพื้นที่ ทั้งยังมีกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก ซึ่งให้ความร่วมมือกับรัฐ ในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การจัดการศึกษาและภาษา

- 2.1 ประชาชนและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- 2.2 เยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.43 ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หรือเรียนเฉพาะศาสนาอิสลามในสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 2.3 เยาวชนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยได้ดี และประชาชนมีความเข้าใจความสามารถใช้เพื่อการสื่อสารได้

3. ระบบการบริหาร

- 3.1 รัฐมีความตื่นตัวในการกำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะและทุ่มเทงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3.2 กระทรวงศึกษาธิการให้มีการจัดตั้งศูนย์ประมาณงานและการบริหารการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่องบประมาณสถาบันศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

จุดอ่อน

1. ทรัพยากรทางการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

- 1.1 หน่วยงาน สถาบันการศึกษามีความหลากหลาย แต่ยังขาดการประสานและเชื่อมโยงในการปฏิบัติงาน
- 1.2 สถาบันศาสนาขาดความดูแลสนับสนุนด้านหลักสูตรการจัดการศึกษา ทำให้มุ่งสอนเฉพาะศาสนา แยกส่วนไม่เชื่อมโยงกับการศึกษาด้านอื่น ๆ
- 1.3 ยังมีบุคคลจำนวนหนึ่งอาศัยสถาบันศาสนา สอนศาสนาและปลูกฝังความคิดที่ไม่ถูกต้อง และมีผลต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การจัดการศึกษาและภาษา

- 2.1 การจัดอิสลามศึกษามีความหลากหลายและขาดความเชื่อมโยงในทางปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนในแต่ละระดับ
- 2.2 ขาดความสมดุลในการศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ๆ และเป็นข้อจำกัดในการศึกษาต่อในภูมิภาคอื่น
- 2.3 การแปลเอกสารคำสอนมาเป็นภาษาไทยยังมีความบิดเบือนทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง
- 2.4 ระบบราชการยังไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยและการประสานของทางราชการ

3. ระบบการบริหาร

- 3.1 การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับนโยบายบ่อยครั้ง และขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติตามนโยบาย
- 3.2 หน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ขาดการบูรณาการการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ

สถานการณ์ปัจจุบัน

นับตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นเดือนที่เริ่มเหตุการณ์รุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็น การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง การลอบวางเพลิง ทำลายทรัพย์สินของรัฐ ประชาชน และสถาบันศาสนา ทั้งวัด มัสยิด โรงเรียน สถานที่ราชการ ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางบริการประชาชนทั้งสิ้น สร้างความหวาดหวั่น และหวาดกลัวภัยอันตรายอย่างยิ่ง ทำลายขวัญและความสงบสุขของประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนดังนี้

1.การลอบวางเพลิงโรงเรียน นับตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 28 มิถุนายน 2548 มีการลอบวางเพลิงอาคารเรียนและบ้านพักครู จำนวน 25 วัน จำนวน 27 แห่ง / ครั้ง แยกเป็นปี 2547 จำนวน 11 วัน 28 แห่ง / ครั้ง ปี 2548 จำนวน 14 วัน 29 แห่ง / ครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนที่ถูกลอบวางเพลิง อยู่ในพื้นที่อำเภอ 3 อันดับแรกดังนี้ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 แห่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 7 แห่ง และอำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 6 แห่ง ทั้ง 3 อำเภอ มีโรงเรียนถูกลอบวางเพลิงทั้งปี 2547 และปี 2548

2.การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตครู บุคลากร และนักเรียน / นักศึกษา

2.1. การลอบทำร้ายครู ผู้บริหารและบุคลากร นับตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547-28 มิถุนายน 2548 ผู้บริหาร และบุคลากรถูกลอบทำร้าย เสียชีวิตและบาดเจ็บ จำนวน 35 ครั้ง รวม 49 ราย แยกเป็น เสียชีวิต 24 ราย บาดเจ็บ 22 ราย ไม่บาดเจ็บ 3 ราย ในปี 2547 มีจำนวน 29 ราย แยกเป็น เสียชีวิต 14 ราย บาดเจ็บ 11 ราย ในปี 2548 ถึงวันที่ 28 มิถุนายน จำนวน 24 ราย แยกเป็น เสียชีวิต 10 ราย บาดเจ็บ 11 ราย และไม่บาดเจ็บ 3 รายยิ่งไปกว่านั้น สถานการณ์การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตครูยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นสร้างความสั่นสะเทือนจิตใจของประชาชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อนางสาวกอบกุล รัฐเสวะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านค้อก้อ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นเพียงสตรีคนหนึ่งที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ใดมาก่อน ถูกคนร้ายลอบยิงเสียชีวิต ขณะเดินทางไปป้อนข้าวมารดาที่ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ แสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมและไร้มนุษยธรรมของผู้ก่อการร้ายที่ไม่สมควรเกิดขึ้นในแผ่นดินไทย โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน กรณีตัวอย่างดังกล่าวนี้ มีปรากฏให้เห็นมากขึ้นในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา

2.2. การลอบทำร้ายทำลายชีวิตนักเรียน นักศึกษา นับตั้งแต่ 10 มีนาคม 2547 ถึง 28 มิถุนายน 2548 มีนักเรียน นักศึกษา ถูกลอบทำร้ายและทำลายชีวิต จำนวน 20 ราย แยกเป็นเสียชีวิต 2 ราย บาดเจ็บ 18 ราย โดยปี 2547 จำนวนรวม 10 ราย แยกเป็น นักศึกษาเสียชีวิต 2 ราย นักเรียนบาดเจ็บ 8 ราย ปี 2548 (ถึงเดือนมิถุนายน) จำนวนรวม 10 ราย แยกเป็นผู้บาดเจ็บ 10 ราย และไม่มีผู้เสียชีวิต

จากข้อมูลความรุนแรงดังกล่าว ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ขอย้ายออกจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2548 จำนวน 4,140 คน จากจำนวนครูทั้งสิ้น 12,317 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียนอย่างเร่งด่วน

2.3. การมีเด็กกำพร้า จากสูญเสียชีวิตบิดา-มารดา การหย่าร้างและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่ผ่านมา ส่งผลให้มีเด็กที่กำพร้าบิดามารดา รวมทั้งเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว จนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาย้ายไปดูแลช่วยเหลือ จำนวนทั้งสิ้น 6,522 คนแยกเป็นเด็กกำพร้า 6,022 คน จำแนกเป็นรายจังหวัด จังหวัดยะลา 2,262 คน จังหวัดปัตตานี 983 คนและจังหวัดนราธิวาส 2,777 คน และเด็กที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 500 คน จำแนกเป็นจังหวัดยะลา 206 คน จังหวัดปัตตานี 236 คน จังหวัดนราธิวาส 58 คน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า จำนวนเด็กเหล่านี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการศึกษา ไม่เข้าไปรับผิดชอบดูแล และเยียวยาแก้ไข ก็จะส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมโดยรวมต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.4. ปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของประชาชน จากความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ ที่ใช้ภาษามลายูใน

ชีวิตประจำวัน และมีการเรียนศาสนา หรืออิสลามศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาที่ใช้ภาษามลายู และอาหรับเป็นหลัก ส่งผลให้นักเรียนและประชาชนขาดทักษะในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร และแม้ว่าภาษาไทย จะเป็นภาษากลางที่รัฐกำหนดเป็นภาษาราชการ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้เป็นวิชาบังคับก็ตาม แต่ก็พบว่า คนไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ บางส่วนในบางท้องถิ่นยังคงมีปัญหาในการสื่อสารภาษาไทย ทำให้ขาดความรู้และทักษะในการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอาชีพและอยู่ร่วมกันใน สังคมที่หลากหลายได้อย่างกลมกลืนเพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืนได้ จากข้อมูลความ จำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ) ปี 2548 พบว่า ประชาชนในช่วงอายุ 15-60 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน อ่านและ เขียนภาษาไทยได้น้อยในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาส รองลงมาได้แก่จังหวัดปัตตานี และยะลาตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า สามจังหวัดชายแดนภาคได้ ยังคงมีปัญหาการ อ่านออกและเขียนได้ในประชาชนวัยทำงาน ที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี ที่จำเป็นด้วยการเร่งรัดให้ การศึกษาด้านภาษาไทยอย่างเร่งด่วน โดยเร็ว

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ เป็น ปัญหาวิกฤติที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับการจัดการศึกษาและประชาชนที่นับวันจะรุนแรงเพิ่มมา กขึ้นเรื่อยๆ จนยากที่จะแก้ไข จำเป็นที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งผู้รับผิดชอบที่ เกี่ยวข้องทั้งด้านการศึกษาและความมั่นคง จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนและเป็นรูปธรรม ดังจะได้ นำเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการแก้ปัญหาในตอนต่อไป

4.2 แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ใหม่

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จ ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ และความมั่นคงของ เท่าที่ควร เด็กและเยาวชนบางส่วนยังขาด โอกาสในการ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ประชาชนยังขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพ และมีปัญหาในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ ยังขาดการบูรณาการระหว่างการศึกษา กับศาสนาที่เป็นวิถีชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น ยังมีการสอนศาสนาในทางที่ผิดและใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มทำลาย ทำลายความมั่นคง ของประเทศ ขาดการบูรณาการทรัพยากรในการจัดการศึกษาทั้งด้านครู บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ การศึกษาไม่เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีกันอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งขาดระบบบริหาร จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการท้องถิ่นที่มีความแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น และที่สำคัญ เมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ มีการลอบทำร้ายครู บุคลากร การลอบวางเพลิง

และทำลายทรัพย์สินของประชาชน โรงเรียนและสถานที่ราชการ และสถาบันศาสนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการขาดขวัญและกำลังใจของครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการหวาดกลัวอันตราย อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนทุกเพศ วัยอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพสังคม ภาษา วัฒนธรรม และความหลากหลายของท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและขวัญกำลังใจในดินแดนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่สันติสุขและความมั่นคงของประเทศชาติอย่างมั่นคงของประเทศชาติอย่างยั่งยืน จึงกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ใหม่ และงบประมาณ ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2551 ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา มีเศรษฐกิจดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสมานฉันท์ สังคมสันติสุข

เป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2.1 ได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปี ได้เรียนวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญอย่างครบถ้วน เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเรียนรู้ศาสนาที่ถูกต้อง

4.2.2 คุณภาพชีวิตที่ดี มีงานทำ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นศาสนิกชนที่ดี มีสมานฉันท์ ก่อให้เกิดสังคมสันติสุข

ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ

- (1) เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับกับทุกคน
- (2) ประชาชนในวัยแรงงาน ร้อยละ 50 ได้รับการศึกษาทุกระดับการศึกษา
- (3) ประชาชนวัยสูงอายุทุกคน ได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านสามัญ วิชาชีพ

และศาสนา

เชิงคุณภาพ

(1) เด็กและเยาวชนมีความรู้ครบถ้วน ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์และวิชาสามัญ มีความรู้และความเข้าใจทางศาสนาที่ถูกต้อง และมีทักษะทางอาชีพ

(2) ประชาชนในวัยทำงานสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวันเป็นศาสนิกชนที่ดี มีทักษะทางอาชีพ มีงานทำและมีสมานฉันท์

(3) ประชาชนวัยสูงอายุทุกคน สามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยและความต้องการทางด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

ยุทธศาสตร์ใหม่

ใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการศึกษาโดยใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง คือการจัดการศึกษาที่มุ่งให้คนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตบนพื้นฐานของศาสนาได้อย่างสงบสุข

ปัจจุบัน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชากร จำนวนทั้งสิ้น 1,767,500 คน ที่ต้องได้รับการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย แต่มีประชาชนเพียงร้อยละ 64.27 เท่านั้น ที่ได้รับการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้เข้ากับประชาชนทุกคน ให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา มีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกัน ได้ รู้ประวัติศาสตร์อย่างถูกต้องชัดเจน เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมบนพื้นฐานของศาสนาที่ถูกต้องที่ตนนับถือ โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลประชาชนเป็นรายบุคคลจากข้อมูลทะเบียนราษฎร์ กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลจำเป็นพื้นฐาน ข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของตำบล ปี 2547 และฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (GIS Data base)

(2) สำรวจและรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกีฬา จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

(3) สำรวจความต้องการทางการศึกษาของประชาชนแต่ละคนทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และวิทยาศาสตร์ จากการสังเคราะห์ข้อมูลประชาชนเป็นรายบุคคล

(4) จัดทำแผนงาน โครงการรองรับและสนับสนุนทุกคนได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพและความต้องการ ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 4.3.2-4.3.8

ใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย

การจัดการศึกษาโดยใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย คือ การจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญขององค์กรที่มีอยู่หลากหลายที่ตั้งในตำบลที่มีความใกล้ชิด และให้บริการแก่ผู้เรียนและประชาชน

มากที่สุด มีศักยภาพในการรองรับการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว ทันกาล และตรงประเด็น ที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคม และประชาชนเป็นสำคัญ อันจะนำมาซึ่งความสันติสุขของประชาชน

โดยที่ปัจจุบัน การจัดการศึกษายังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากองค์กร หน่วยงาน สถาบันและบุคคลในระดับตำบลเท่าที่ควร ส่งผลให้การจัดการศึกษาขาดฐานราก ขาดการรับรู้และแก้ไขปัญหจากองค์กรและประชาชนที่มีศักยภาพในระดับตำบล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่ตำบลเป็นเป้าหมาย โดยมุ่งให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันในตำบล ทั้งหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกภาคส่วน โดยใช้องค์กรทั้งในและนอกระบบการศึกษาธิการในตำบลเป็นหน่วยให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน จัดทำให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน จัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬา บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นรายตำบล บูรณาการการบริหารและการจัดการการศึกษาให้เข้าถึงทุกตำบล และจัดให้มีกลไกการประสานงานระดับตำบลที่เชื่อมโยงทุกมิติ โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) สำรวจทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ทั้งในและนอกระบบการศึกษาธิการ ทั้งทรัพยากรการศึกษาวิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา ทั้งด้านบุคลากร เงิน/งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ จากข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษา สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่มีอยู่ในตำบล

(2) จัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการทางศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาในระดับตำบล ที่ครอบคลุมทั้งผู้เรียนและผู้ให้บริการหรือหน่วยงานทางการศึกษา รองรับความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในตำบล

(3) จัดตั้งองค์กรการประสานงานการจัดการศึกษาเรียกว่า “ คณะพัฒนาการศึกษาระดับตำบล” โดยคัดเลือกจากองค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคม สถานศึกษา สถาบันศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่ในตำบล เป็นศูนย์ประสานงาน และคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ประสานงานการศึกษาในตำบลจากผู้แทนองค์กร หน่วยงาน สถานศึกษา หรือสถาบันศาสนา สถาบันสังคม โดยไม่เพิ่มตำแหน่งและอัตราข้าราชการ

(4) จัดให้ทุกองค์กร หน่วยงานการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา

(5) ให้สถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาทุกแห่ง ให้การสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการในลักษณะของพี่เลี้ยงตำบลทุกตำบล

ส่งเสริมการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันมีความหลากหลายในหลายพื้นที่ ทั้งด้านการศึกษาสามัญ การศึกษาอาชีพ และการศึกษาศาสนา โดยหลายหน่วยงานหลายสถาบัน ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของหน่วยจัดหรือสถาบันนั้น ๆ กล่าวคือ

การศึกษาสามัญ คือ การศึกษาตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอุดมศึกษา ที่จัดในศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ โรงเรียน วิทยาลัย และวิทยาลัยต่าง ๆ

การศึกษาอาชีพ คือ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับอาชีพที่จัดในสถานศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน สถานประกอบการ และองค์กรชุมชนต่าง ๆ

การศึกษาศาสนา คือ การศึกษาที่จัดให้แก่บุคลากรทางศาสนาและประชาชน เพื่อการเรียนรู้และสืบทอดศาสนาที่จัดโดยสถาบันศาสนา และสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาศาสนาอิสลามจัดตั้งแต่ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ ประจํามัศยิด (เราะฮะห์) ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจํามัศยิด (ตาดีกา) สถาบันศึกษาปอเนาะ รวมทั้งในสถาบันของรัฐ เอกชน (สอนศาสนาอิสลาม) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาศาสนาพุทธศาสนา จัดตั้งสถาบันพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ ซึ่งเป็นการศึกษาของสงฆ์ ภิกษุ และสามเณร และการศึกษาในศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จัดโดยวัด รวมทั้งการเรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนที่จัดโดยพระสงฆ์ ซึ่งเป็นการศึกษาของเด็กและเยาวชน การศึกษาศาสนา ดังกล่าว มีรูปแบบของการเรียนรู้ที่หลากหลายและแตกต่างกัน แต่ยังไม่มีความมาตรฐาน ไม่สามารถเชื่อมโยงและเทียบโอนกันได้ ระหว่างการศึกษาแต่ละระดับและแต่ละประเภท เช่น อิสลามศึกษาในตาดีกา อิสลามศึกษาในสถาบันปอเนาะกับอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิชาพุทธศาสนาในศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิชาธรรมศึกษา กับวิชาพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสียเวลา และส่งผลให้ไม่สามารถเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันได้

อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายของรูปแบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้อย่างกล่าว เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่

แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น จึงสมควรสนับสนุนส่งเสริมให้คงเอกลักษณ์และมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นระบบ ได้มาตรฐานและขจัดปัญหาให้หมดไป โดยส่งเสริมสถาบันและหน่วยงานการศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษามัธยม อาชีพ และศาสนา นอกระบบและตามอัธยาศัย รวมทั้งบูรณาการสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรอิสลามศึกษา หรือวิชาพระพุทธศาสนาเข้ากับวิชาชีพและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประชาชนส่งเสริมสถาบันศึกษาที่ตอบสนองความต้องการและคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) ออกแบบการเรียนรู้หลักสูตรที่เชื่อมโยง เทียบโอนกันระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การทำงาน ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา จากในและต่างประเทศ

(2) จัดทำชุดสำเร็จรูปร่วมกัน ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ทุกสถานที่ ทุกเวลาและโอกาส ตามศักยภาพของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น

(3) พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถาบันศึกษาปอเนาะ ดาโต๊ะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งด้านสื่อ การเรียนการสอน ครูและบุคลากร รวมทั้งการสอนเสริมระหว่างปิดภาคเรียน

(4) จัดให้มีคณะกรรมการหลักสูตร/เทียบโอนผลการเรียนและประเมิน

(5) จัดให้มีการประเมินและทดสอบผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง

(6) ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษา โดยพัฒนาครูให้มีความรู้ในการสอนภาษาไทย ภาษามลายูหรือภาษาจีนกลาง รวมทั้งจัดให้มีการเรียนการสอน ภาษามลายูและภาษาจีนกลาง เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค

(7) จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและประเมิน ระหว่างวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา ดังนี้

(7.1) อิสลามศึกษาในดาดีกากับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการเรียนขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(7.2) อิสลามศึกษาในดาดีกากับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

(7.3) อิสลามศึกษาในสถาบันปอเนาะกับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

(7.4) วิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กับวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(7.5) วิชาธรรมศึกษา ตามหลักสูตรแม่กองธรรม กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(7.6) เทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนที่ไม่สำเร็จปริญญา กับหลักสูตร วิชาในสถาบันอุดมศึกษา

(7.7) เทียบโอนประสบการณ์/อาชีพและการฝึกอบรมในสถานประกอบการกับหลักสูตรอาชีพศึกษา และวิชาชีพ

(8) จัดตั้ง “ คณะที่ปรึกษาการศึกษาและศาสนา สำนักผู้ตรวจราชการเขตตรวจราชการที่ 12 (สภาอุลามาฮะ) ” เป็นคณะกรรมการฯ ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลามศึกษาและศาสนา ในสำนักผู้ตรวจราชการเขตตรวจราชการที่ 12 มีหน้าที่ให้คำปรึกษา รับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา หลักสูตร สื่อ การเป็นครูอิสลามศึกษา และจัดให้มีการทดสอบกลางอิสลามศึกษาในหลักสูตรและวิชาต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาอิสลามศึกษา

(9) ส่งเสริมสถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่หลากหลายเพื่อรองรับและพัฒนาอาชีพควบคู่กับการเรียนศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น

(10) ส่งเสริมสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา เพื่อชุมชนประเทศ และภูมิภาค ที่มีความหลากหลายของหลักสูตร ทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

(11) ขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นศูนย์กลางการศึกษา อบรมพระพุทธศาสนา สามารถรองรับความต้องการทางอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์และ ประชาชนในท้องถิ่น ประเทศภูมิภาคได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร

การใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกันของหน่วยงานที่มีอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นทรัพยากรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ๆ ทั้งด้านครู บุคลากร อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ สื่อ วัสดุครุภัณฑ์ และงบประมาณ เช่น การช่วยเหลือครูผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนระหว่างโรงเรียน การให้ยืมสถานที่ระหว่างโรงเรียนในระบบและนอกระบบ เป็นต้น

ปัจจุบันสถานศึกษาของรัฐและเอกชนมีทรัพยากรเพียงพอที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการที่เอื้อต่อกันและจำเป็นจะต้องบูรณาการให้สถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา ได้ใช้

ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันอื่นๆ ที่จัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายทรัพยากรทางการศึกษาทั้งเครือข่ายสถาบันและบุคคล ที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติ โดยมีวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) สำรวจทรัพยากรทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์

(2) จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันของสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา จัดให้มีการใช้ครูและบุคลากรร่วมกัน การหมุนเวียนครูช่วยสอนสาขาวิชาขาดแคลนระหว่างสถานศึกษา เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ อิสลามศึกษา ฯลฯ

(3) จัดให้ครูภูมิปัญญาได้มีบทบาทในการสอนทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ครูดนตรีไทย ครูศิลปะ และอุตสาหกรรม เป็นต้น

(4) จัดให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น อุทยานการศึกษาในวัด พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

(5) จัดตั้งศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษา เชื่อมโยงระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา

(6) ขยายเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา อาชีพ และศาสนาให้ครอบคลุมในทุกตำบล

สร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข

การสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข คือ การดำเนินการให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของความรัก ความผูกพัน ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

จากความแตกต่างและความหลากหลายของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อของคนไทยในท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานที่มาจากต่างถิ่น และจนกระทั่งปัจจุบัน กลายเป็นการหวาดระแวงและขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นความรุนแรงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการลอบยิงทำร้าย และทำลาย

ทรัพย์สินทั้งของรัฐและประชาชน ส่งผลให้เกิดความแปลกแยกของคนในสังคม ที่เคยมีวิถีชีวิตอย่างสงบสุข และช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงต้องสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น โดยมุ่งให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขยั่งยืน โดยสร้างความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันทั้งระดับสถาบัน ครอบครัว และบุคคล ตลอดจนยกย่องและสร้างแรงจูงใจแก่ตำบลที่เป็นแบบอย่างการเรียนรู้สู่ความสมานฉันท์ โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

- (1) ส่งเสริมกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วม จากทั้งศาสนาอิสลามและพุทธศาสนา
- (2) จัดตั้งวิทยาลัยสันติสุขเพื่อเป็นศูนย์กลางและจัดกิจกรรมร่วมกันของข้าราชการผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชน ที่มีกิจกรรมเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งอบรมและเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับหลักสูตรและสภาพท้องถิ่น
- (3) จัดอบรมและพัฒนาข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนร่วมกัน
- (4) ส่งเสริมมาตรฐานการดำเนินงานของตำบล และคัดเลือกให้เป็นตำบลดีเด่นที่บุคลากรด้านการศึกษา มีบทบาทในการสร้างสันติสุข
- (5) จัดให้มีกิจกรรมค่ายเยาวชน/ผู้นำชุมชน และกิจกรรมอาสารักษาดินแดน (รด.)
- (6) จัดกิจกรรมและการแข่งขันกีฬาเยาวชนและกีฬาประชาชนในทุกชุมชนและทุกตำบล
- (7) จัดกิจกรรมลูกเสือ ทั้งลูกเสือเนตรนารีในโรงเรียน และลูกเสือชาวบ้าน
- (8) จัดกิจกรรมสถานศึกษาสัมพันธ์ชุมชน : บ้าน วัด / มัสยิด โรงเรียน
- (9) จัดให้มีชมรมศิษย์เก่ารักบ้านเกิดเพื่อการศึกษาของเยาวชนและประชาชน
- (10) จัดคาราวานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษา วัฒนธรรม อาชีพในสถาบันศาสนาเป็นรายสถาบันทุกสัปดาห์/เดือน
- (11) ส่งเสริมการศึกษาของบุตรผู้เสียชีวิต หรือเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบทุกคน ให้ได้รับการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา
- (12) จัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนี อ.เมือง ยะลา ที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ เพื่อคัดเลือกนักเรียนจาก ทุกตำบลได้เข้าเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำ
- (13) จัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ให้ครบทุกจังหวัดเพื่อรับเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กกำพร้า ยากจน และได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในท้องถิ่นได้เข้าเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำ โดยพัฒนาจากสถานศึกษาที่มีอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาและตำบล

(14) ให้ทุนศึกษาต่อแก่เยาวชน ได้มีโอกาสศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ในรับ
อุดมศึกษาเพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาท้องถิ่น

(15) เปิดโอกาสให้ตัวแทนภาครัฐ ความมั่นคงและฝ่ายปกครองมีโอกาสได้เข้ามาเป็น
กรรมการการศึกษา เพื่อลดความแปลกแยก และสร้างความสมานฉันท์เพื่อการพัฒนาการศึกษา
ร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน โดยมีสถาบันศึกษาเป็นแกนกลางของการประสานสัมพันธ์

(16) จัดให้มีกิจกรรม “ 12 สิงหาคม มหาราชินี” เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ เนื่องในงานเฉลิมพระชนมพรรษา โดยจัดให้มีการ “ ละหมาดฮาซัด” ณ
ศูนย์กลางของจังหวัดและสถานศึกษา/ สถาบันสอนศาสนาทุกแห่ง

(17) จัดกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์ของนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
สถาบันศึกษาปอเนาะ และตาดีกา เช่น การประกวดคัมภีร์อัลกรุอ่าน ร้องเพลงอนาซิด การ
บรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

(18) จัดให้มีรายการสถานีโทรทัศน์เพื่อท้องถิ่น เพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็น
ภาษาไทย มลายูและจีนกลาง

วิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คือกระบวนการแสวงหาความรู้พื้นฐานของ
ข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน และประเทศชาติอย่าง
ยั่งยืน

จากปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นับได้ว่า
เป็นวิกฤตครั้งร้ายแรงที่สุด ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมทุกภาคส่วนของสังคมในดินแดน
แห่งนี้จากเดิมที่เคยเป็นจังหวัดชายแดนที่อุดมสมบูรณ์ หากแต่ในปัจจุบันประสบปัญหาทาง
เศรษฐกิจ รายได้โดยรวมลดลง การลงทุนเพื่อการสร้างงานประสบอุปสรรค ธุรกิจสำคัญ ๆ ที่ทำ
รายได้แก่ประเทศทั้งชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมลดลงตามลำดับ และบางแห่งต้องปิดตัวลง
ในที่สุด อาทิ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจยางพารา พืชเศรษฐกิจสำคัญอีกหนึ่งประเภทที่เป็น
ปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงให้แก่ภาคอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้
ยังมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกพื้นที่ส่งผลให้เศรษฐกิจทางภาคใต้ซึ่งวิกฤตอยู่แล้ว ยิ่งวิกฤต
มากขึ้น

ดังนั้น ยุทธศาสตร์สำคัญที่ก่อให้เกิดการฟื้นตัวอย่างยั่งยืน ก็คือการวิจัยและพัฒนาโดยมุ่ง
ใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยสนับสนุนให้มีการวิจัยและ
พัฒนาระดับความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชน
สร้างความรู้และกลไกการจัดการปัญหาของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนา

เครือข่ายการวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืน โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) ให้สถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยชุมชนและสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการวิจัยและส่งเสริมการวิจัยโดย

(1.1) สำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม และภูมิปัญญา ตำบล หมู่บ้าน และครอบครัว โดยดำเนินการร่วมกับยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2

(1.2) จัดทำแผนวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน 6 ด้าน คือ ด้านวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม ด้านการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ด้านธุรกิจบริการ ด้านอุตสาหกรรมการผลิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการขยายระดับภูมิปัญญาสู่นวัตกรรม

(1.3) จัดโครงการวิจัยต้นแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนด้านต่าง ๆ

(2) ขยายเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

(3) บริหารจัดการองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

(3.1) รวบรวมงานวิจัยและพัฒนาย้อนหลัง 10 ปี (ถ้ามี) เพื่อรวมเป็นหมวดหมู่ เก็บเป็นสต็อก เพื่อเตรียมถ่ายทอดให้กับสังคม

(3.2) จัดศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ให้แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษา โดยใช้การอบรม สัมมนา การเรียนในหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทักษะในการประกอบการ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Base Economy)

(3.3) จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต (Business - Incubator Center) เพื่อสร้างต้นแบบธุรกิจให้ผู้ประกอบการได้เรียนรู้ทั้งระดับวิสาหกิจชุมชนและ SMEs สำหรับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ปรับระบบบริหาร

การจัดการศึกษาให้ประชาชนได้บริการอย่างทั่วถึง โดยใช้พื้นที่ตำบลเป็นเป้าหมายมีหลายหน่วยงานร่วมปฏิบัติทั้งภายในและภายนอก กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความเป็นเอกภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีงานทำและเป็นศาสนิกชนที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข จะต้องสร้างกลไกทางการบริหารและประสานให้มีผู้รับผิดชอบชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการต้องรับการถ่ายโอนภารกิจเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอิสลามศึกษา ในศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด (คาตีกา) จากกระทรวงมหาดไทย

รวมทั้งรับผิดชอบสถาบันการศึกษาปอเนาะและสถาบันศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตาม
อัธยาศัยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ซ้ำซ้อน และสนับสนุนให้มีทักษะทางอาชีพ
ควบคู่ไปด้วย

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดระบบบริหารให้มีเอกภาพด้วยการปรับโครงสร้างองค์กรและ
บุคลากรที่มีอยู่แล้วให้สามารถรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นโดยปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจ
ราชการที่ 12 เป็นหน่วยงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
อำนาจการทั้งระบบข้อมูลการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ
รับผิดชอบระดับตำบล และเสริมความเข้มแข็งแก่สำนักงานเขตการศึกษาให้การปฏิบัติงานมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) ปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ให้เป็น “ศูนย์ประสานงาน
และบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสาน กำกับ
ติดตามรายงานผล และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถาบันศึกษาในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ ผู้แทน
ผู้บริหารระดับสูงที่องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
1 คน ร่วมเป็นคณะทำงานรวมทั้งสรรหากบุคลากรปฏิบัติงานในลักษณะประจำตามความจำเป็น
กับภารกิจ

(2) ปรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา ปัตตานี และนราธิวาส (6 เขตพื้นที่) โดย
ให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบุคลากรและกลุ่มงาน ดังนี้

(2.1) กำหนด “รองผู้อำนวยการ” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่ละ 1 -
คน รับผิดชอบงานด้านการศึกษาเอกชน ทุกระดับ ทุกประเภท บูรณาการแผนปฏิรูปงานของ
ตำบลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิรับผิดชอบตำบล พร้อมทั้งส่งเสริม
สนับสนุนและประสานการจัดอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกัน

(2.2) กำหนด “ กลุ่มงานการศึกษาเอกชนและมวชนสัมพันธ์” ในสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาให้มีอัตรากำลังตามปริมาณงานและคุณภาพของงาน มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์
ตรวจสอบ กลั่นกรอง กำกับ ติดตาม และสนับสนุนงานการศึกษาเอกชนทุกระดับ ทุกประเภท
บูรณาการแผนปฏิรูปงานของตำบล พัฒนาหลักสูตรและเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้อิสลาม
ศึกษา พร้อมทั้งประสานการปฏิบัติงานมวชนสัมพันธ์

(2.3) กำหนด “ ผู้รับผิดชอบระดับตำบล” ซึ่งสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่
ยอมรับของชุมชน/หน่วยงาน/สถาบันการศึกษาในระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่ประสาน บูรณาการ
เชื่อมโยง เกี่ยวกับข้อมูลและกิจกรรมในพื้นที่ตำบลรับผิดชอบ

(3) ส่งเสริมภารกิจการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นการอำนวยความสะดวกระบบข้อมูลการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน การสร้างความเข้าใจที่ดีในสังคม ตลอดจนดูแลสวัสดิภาพบุคลากร ดังนี้

(3.1) ระบบข้อมูล จัดทำข้อมูลกลางและจัดระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารเกี่ยวกับการศึกษาและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นปัจจุบันถูกต้องและตรวจสอบได้ โดยใช้ข้อมูลระดับตำบล และข้อมูลจากฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (GIS Data Base)

(3.2) การบริหารงบประมาณ บูรณาการและวิเคราะห์แผนพัฒนาทุกหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อขอจัดสรรเบิกจ่ายงบประมาณตามความจำเป็น/เร่งด่วนที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งติดตามการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

(3.3) การบริหารบุคคล สามารถโยกย้ายและเสนอแต่งตั้งบุคลากรเป็นกรณีฉุกเฉิน/ เร่งด่วน และมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งตรวจสอบสืบข้อเท็จจริง กรณีได้รับร้องเรียน ร้องทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักเรียนที่เกี่ยวข้อง และเสนอพิจารณาดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานสนองนโยบายให้ส่วนราชการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกเดือน และรายงานผลต่อนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับกระทรวง/หน่วยงาน ขึ้นหรือในกรณีที่ต้องสั่งการเป็นพิเศษ

(3.4) การรายงานการดำเนินงาน กำหนดมาตรการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกเดือน และรายงานผลต่อนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับกระทรวง/หน่วยงานขึ้น หรือในกรณีที่ต้องสั่งการเป็นพิเศษ

(3.5) การสร้างความเข้าใจที่ดีในสังคม จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีในลักษณะกิจกรรมมวลชนสัมพันธ์ให้เข้าใจถึงประชาชนในพื้นที่ จัดเวที “ระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมโดยกำหนดประเด็นให้ผู้แทนชุมชน ผู้นำศาสนาและองค์กรที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมัสยิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาได้สร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน และ สนับสนุนให้สถาบันการศึกษากับชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย

(3.6) การดูแลสวัสดิการและสวัสดิภาพ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ทั้งลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ทั้งของรัฐและเอกชน ในลักษณะจัดสรรสวัสดิการให้แก่ครอบครัวที่เสียชีวิตจากการก่อความไม่สงบโดยบรรจุสามี ภรรยา หรือบุตรที่มีคุณวุฒิการศึกษาเข้ารับราชการ หรือลูกจ้างเป็นกรณีพิเศษ ปูน้ำเหนือกรณีเสียชีวิต

จากการก่อความไม่สงบและเพิ่มโศกนาฏกรรมคือความชอบ เช่นเดียวกับข้าราชการทหาร ตำรวจ เพิ่มวงเงินประกันชีวิตให้ได้รับประโยชน์มากขึ้น สนับสนุนค่าวิชาผู้มีความสามารถพิเศษด้าน ภาษามลายู พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรโดยจัดทัศนศึกษาดูงานทั้งใน/นอกประเทศ หรืออนุญาตให้ลา ศึกษาต่อเป็นกรณีพิเศษ

สร้างขวัญและกำลังใจ

การสร้างขวัญและกำลังใจ คือ การบำรุงรักษา กระตุ้น และส่งเสริมให้เกิด ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ และการดำรงชีวิตของครู บุคลากร และผู้เรียนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข

ปัจจุบันมีครู บุคลากรและผู้เรียน ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ถูกลอบทำร้ายจนเสียชีวิต ทูพพลภาพ โรงเรียนถูกเผา ทรัพย์สิน บ้านเรือนถูกทำลาย เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อจิตใจอย่างรุนแรง อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เหตุการณ์เหล่านี้ หากไม่รีบป้องกัน แก้ไขเยียวยา ก็ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การสร้างขวัญและกำลังใจ โดยวิธีการดังนี้

วิธีการ

(1) เพิ่มสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีผลกระทบจากการก่อความไม่สงบ ได้แก่ การเพิ่มโศกนาฏกรรมพิจารณาความดีความชอบ เบี้ยเลี้ยงภัย งบประมาณช่วยเหลือครอบครัวผู้เสียชีวิต เงินทุนเลี้ยงชีพเพื่อช่วยเหลือเมื่อได้รับบาดเจ็บ ทูพพลภาพ ทุนการศึกษาสำหรับบุตรครูและบุคลากรทางการศึกษาของผู้เสียชีวิต สามี ภรรยาหรือ บุตรผู้เสียชีวิต ที่มีคุณวุฒิการศึกษาเข้ารับราชการ/ลูกจ้าง กศน. รวมทั้งเพิ่มวงเงินประกันชีวิตเพื่อ ได้สิทธิรับเงินมากขึ้น

(2) จัดให้มีศูนย์บำรุงขวัญทันเหตุการณ์ในลักษณะของหน่วยงานเคลื่อนที่เร็วในสำนัก ผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง เพื่อเยี่ยม เยียนและให้กำลังใจผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้อย่างทันที เพื่อเยียวยาและ ฟื้นฟูจิตใจสำหรับครู บุคลากรและผู้เรียนที่ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ จนได้รับบาดเจ็บ และทูพพลภาพ หรือสูญเสียชีวิตในครอบครัว ได้แก่ การจัดทำทะเบียนผู้ประสบเหตุเพื่อ ให้ การช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้านการรวมกลุ่มฟื้นฟูจิตใจและบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน การติดตาม ดูแล และให้ความช่วยเหลือต่อเนื่อง

(3) ประสานกสนดำเนินงานกับฝ่ายรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทั้งกองอำนาจการ เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.) จังหวัด และกองบังคับการตำรวจภูธร จังหวัด เพื่อป้องกันและรักษาสวัสดิภาพและทรัพย์สินของโรงเรียน ครู และนักเรียน ได้แก่ การ

จัดยานพาหนะรับ-ส่ง จัดหน่วยคุ้มกัน จัดทำรั้วโรงเรียนแบบลวดหนามหีบเพลง ฯลฯ ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทุกแห่ง

(4) เร่งรัดให้มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดฝึกอบรมการป้องกันตนเองให้กับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตราย รวมทั้งจัดฝึกอบรมการป้องกันตัว

(6) จัดให้มีการซักซ้อม ชี้แจง ทำความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับระบบการรักษาความปลอดภัย การป้องกันตนเองและการปฏิบัติตนในระเบียบวินัยของการป้องกันความปลอดภัย

(7) จัดให้มีการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านพักครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกแห่งที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ รวมทั้งที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม อันเสี่ยงต่อการได้รับการก่อความไม่สงบได้โดยง่าย

(8) รับโอนข้าราชการทหาร ตำรวจ ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาและหรือมีประสบการณ์การเป็นครู คณาจารย์ เข้ามาเป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ

(9) จัดให้มีการวางแผนสร้างสันติสุข นำโดยทหาร ตำรวจเข้าไปปลอบขวัญ ปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ถูกต้องในการรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ แก่นักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษา

เป้าหมายผลผลิต

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างสันติสุข ตามประเด็น 8 ยุทธศาสตร์ มีเป้าหมายการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2548-2551 ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ : ใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง

เป้าหมาย

(1) ได้ข้อมูลและทราบความต้องการทางการศึกษาของประชาชนเป็นรายบุคคลทุกคน จำนวน 1,767,590 คน

(2) มีแผนงาน โครงการตามยุทธศาสตร์รองรับความต้องการทางการศึกษาของประชาชนทุกคน

(3) ประชาชนทุกคน จำนวน 1,767,590 คนได้รับบริการทางการศึกษา ทั้งสายสามัญ วิชาชีพและศาสนา ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้

ตั้งชี้วัด

- (1) มีแผนงาน โครงการเป็นไปตามยุทธศาสตร์รองรับความต้องการทางการศึกษาของประชาชน
- (2) ประชาชนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาทั้งสายสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง
- (3) ประชาชนทุกคน มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้นเป็น 9.5 ปี
- (4) ประชาชนวัยแรงงานร้อยละ 50 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ : ใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย

เป้าหมาย

- (1) มีแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาในระดับตำบลทุกตำบล จำนวน 257 ตำบล
- (2) มีคณะพัฒนาการศึกษาเป็นกลไกการประสานงานการจัดการศึกษาระดับตำบลทุกตำบล
- (3) องค์กร หน่วยงานการศึกษา สถาบันศึกษา สถาบันสังคมเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ทั้งวิชาสามัญ วิทยาศาสตร์

ตัวชี้วัด

- (1) ทุกตำบลมีแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา วัฒนธรรมและกีฬาระดับตำบล
- (2) ทุกตำบล มีคณะพัฒนาการศึกษาตำบลเป็นกลไกการประสานงานการจัดการศึกษา
- (3) ทุกองค์กรในตำบลสามารถเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์
- (4) ตำบลที่มีหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาได้รับการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรดีกว่าท้องถิ่นอื่น ได้รับการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรตามความต้องการบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ยุทธศาสตร์: รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

เป้าหมาย

- (1) สถาบันและหน่วยงานการศึกษาทุกแห่งได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพ ประสิทธิภาพ และคงเอกลักษณ์ความหลากหลาย

(2) มีหลักสูตรแบบใหม่ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งหลักสูตรสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์

(3) พัฒนาบุคลากรในสถาบันศึกษาปอเนาะ ตาดีกา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และสำนักเรียนธรรมให้ได้ศึกษาต่อดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาหลักสูตรปริญญาบัณฑิต จำนวน 500 คน
- 2) ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี จำนวน 1,000 คน
- 3) การอบรมและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 1,500คน

(4) มีชุดการเรียนสำเร็จรูปทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างหลากหลาย ทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุกโอกาส

(5) มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ในปีงบประมาณ 2549 ดังนี้

1) อิสลามศึกษาในตาดีกากับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) อิสลามศึกษาในตาดีกากับอิสลามศึกษาปอเนาะกับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการเรียนขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3) อิสลามศึกษาในสถาบันปอเนาะกับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการเรียนขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

4) วิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) วิชาธรรมศึกษาตามหลักสูตรแม่กองธรรม กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) เทียบโอนผลการเรียน สำหรับผู้ไม่จบปริญญากับหลักสูตร วิชาในสถาบันอุดมศึกษา

7) เทียบโอนประสบการณ์การฝึกอบรมในสถานประกอบการ ความรู้วิชาชีพ ระหว่างการศึกษานอกระบบ กับการศึกษาตามหลักสูตรอาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา

(6) สถาบันศึกษาปอเนาะ ตาดีกา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15 (2) ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และธรรมศึกษาทุกแห่ง ได้รับการอุดหนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์

(7) พัฒนาตาดีกาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทุกแห่ง จำนวน 1,597 แห่ง ทั้งบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุ ครุภัณฑ์

(8) มีนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ใด้นับการสอนเสริม

(พิเศษ) ปีละ 3,600 คน

(9) มีคณะกรรมการอิสลามศึกษาและศาสนา (สภาอูลามาฮะฮฺ) ในสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ซึ่งเป็นหน้าที่ให้คำปรึกษา รับรองมาตรฐาน คุณภาพ การศึกษา หลักสูตร สื่อ และครูอิสลามศึกษา

(10) สถานศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่หลากหลาย

(11) สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง มีหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ทั้งด้านสามัญ อาชีพและศาสนา ได้รับการยอมรับทั้งในท้องถิ่น ประเทศและภูมิภาค

(12) บุตรผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างน้อยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(13) จัดตั้งวิทยาเขตมหาวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง

ตัวชี้วัด

(1) สถาบันและหน่วยงานการศึกษาทุกแห่ง ได้รับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งด้านครู อาคารสถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์เพิ่มขึ้น มีศักยภาพ ประสิทธิภาพและคงเอกลักษณ์ความหลากหลาย

(2) ร้อยละ 80 ของบุคคลที่ศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาบัณฑิต ปริญญาตรี และการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้

(3) ในปี 2549 สามารถออกหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ในทุกสถาบันศึกษาได้

(4) ตาติกาทุกแห่งได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพทั้งบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์

(5) ผู้เรียนเลือกเรียนหลักสูตรได้อย่างหลากหลายในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง

(6) ผู้เรียนเลือกเรียนหลักสูตร ทั้งด้านสามัญ อาชีพและศาสนาที่หลากหลายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง

(7) บุตรผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทุกคน ได้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

(8) มีการรับรองมาตรฐานและคุณภาพ หลักสูตร สื่อ และการเป็นครูอิสลามศึกษาจากคณะกรรมการอิสลามศึกษาและศาสนา (สภาอูลามาฮะฮฺ)

(9) มีนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ได้รับการสอนเสริม (พิเศษ) ตามเป้าหมายทุกคน

(10) มีพระภิกษุ สามเณรและประชาชน ทั้งนอกและในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาในวิทยาลัยสงฆ์อย่างน้อย 500 รูป/คน

ยุทธศาสตร์ : การใช้ทรัพยากรร่วมกันทุกองค์กร

เป้าหมาย

- (1) มีแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันของสถานศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา
- (2) มีศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษารอบคลุม เชื่อมโยงระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา
- (3) ทุกตำบลมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างน้อย ตำบลละ 3 แห่ง
- (4) สถานศึกษาทั้งในและนอกระบบทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- (5) สถานศึกษามีการหมุนเวียนครูช่วยสอนสาขาวิชาขาดแคลนระหว่างสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

- (1) ร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- (2) มีการใช้ประโยชน์จากศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศในเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา
- (3) ร้อยละ 80 ของสถานศึกษามีการหมุนเวียนครูช่วยสอนสาขาวิชาขาดแคลนระหว่างสถานศึกษา
- (4) เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา อาชีพและศาสนา ให้ครอบคลุมในทุกตำบลในรูปแบบต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ : การสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข

เป้าหมาย

- (1) จัดตั้งวิทยาลัยสันติสุข จำนวน 1 แห่ง เป็นศูนย์อบรมและกิจกรรมร่วมกันของข้าราชการ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน
- (2) พัฒนาผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษา แกนนำเครือข่ายและผู้ผ่านการดูงานต่างประเทศ จำนวน 2,680 คน
- (3) คัดเลือกตำบลดีเด่นที่บุคลากรด้านการศึกษามีบทบาทเสริมสร้างสันติสุขในการบริการการศึกษาจังหวัดละ 60 ตำบล รวม 180 ตำบล
- (4) เยาวชน ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดย
 - 1) ร่วมกิจกรรมเข้าค่ายเยาวชน จำนวน 200,00 คน

2) ร่วมกิจกรรมผู้นำชุมชน จำนวน 12,850 คน
3) ร่วมกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 100,000 คน
4) ร่วมกิจกรรมและแข่งขันกีฬาเยาวชน และกีฬาประชาชนในทุกตำบล
จำนวน 100,000 คน

- 5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน จำนวน 200,000 คน
6) ร่วมกิจกรรมศิษย์เก่า/ชมรมรักบ้านเกิด จำนวน 300,000 คน
7) ร่วมคาราวานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 500,000 คน

(5) จัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์จำนวน 1 แห่ง โดยพัฒนาจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี อำเภอเมือง ยะลา ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อสร้างสมานฉันท์ โดยมีเป้าหมายผู้เรียนคัดจากทุกตำบล จำนวน 1,152 คน

(6) เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ จำนวน 6,600 คน ได้รับความช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษา

(7) จัดกิจกรรมละหมาดฮายัต เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ ศูนย์กลางของจังหวัดทุกจังหวัดและสถานศึกษาและสถาบันสอนศาสนาอิสลามทุกแห่ง ปีละ 50,000 คน

(8) จัดกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์ ปีละจำนวน 3,000 คน

ตัวชี้วัด

(1) ข้าราชการ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนผ่านการอบรมและจัดกิจกรรมร่วมกัน จากวิทยาลัยสันติสุข

(2) ผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษา แคนนำเครือข่ายทุกคนตามเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาและผ่านการดูงานต่างประเทศ

(3) ตำบลอย่างน้อย 60 ตำบล ได้รับการส่งเสริมมาตรฐานและคัดเลือกให้เป็น ตำบลดีเด่นที่บุคลากรทางการศึกษามีบทบาทเสริมสร้างสันติสุข

(4) เยาวชน ประชาชนทุกคนตามเป้าหมายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน

(5) เยาวชนจากทุกตำบลได้เข้าเรียนในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ตามเป้าหมาย

(6) เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ จำนวน 6,600 คน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษา

(7) นักเรียนและประชาชนอย่างน้อย 50,000 คน ร่วมกิจกรรมละหมาดฮายัต เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทุกปี

(8) มีเยาวชน นักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์อย่างน้อยปีละ 3,000 คน

ยุทธศาสตร์: การวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

เป้าหมาย มีการดำเนินงานทั้งการสำรวจข้อมูลและการวิจัย 5 เรื่อง

(1) สถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 6 ด้าน

(2) ได้ผลการวิจัยร่วมกับชุมชน 6 ด้าน ในแต่ละด้าน ดังนี้

1) รายงานผลการวิจัยและพัฒนาด้านวิถีชีวิต ทักษะคิด ค่านิยมขอประชาชนในหลายมิติ เช่น การนับถือศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

2) รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา ด้านการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากผลผลิตในพื้นที่ ได้แก่ พืช ผลไม้ และการปศุสัตว์ เป็นต้น

3) รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา ด้านธุรกิจบริการ ได้แก่ ฐานข้อมูลเศรษฐกิจภาคบริการในพื้นที่ 3 จังหวัด

4) รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา ด้านอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ ฐานข้อมูลภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งระดับวิสาหกิจชุมชนและ SMEs

5) รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6) รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา ด้านการยกระดับภูมิปัญญาสู่นวัตกรรม

(3) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวชี้วัด

(1) ได้ผลงานวิจัยที่ร่วมกับชุมชนในทุกด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต การนับถือศาสนา ค่านิยมและทัศนคติของประชาชน การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้จากผลผลิตในพื้นที่ ด้านธุรกิจบริการ ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) มีการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ยุทธศาสตร์: ระบบบริหาร

เป้าหมาย

(1) มีการปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์ประสานงานและบริการการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) มีระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลที่มีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ทั้ง 257 ตำบล และสามารถบูรณาการแผนระดับตำบลที่มีผู้รับผิดชอบชัดเจน

(3) ชุมชนมีกิจกรรมสมานฉันท์

1) สัมมนา/แลกเปลี่ยน/พบปะเครือข่ายทางการศึกษา ตามประเด็นที่กำหนด 40 ครั้ง/ปี รวม 160 ครั้ง

2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำทางศาสนาในมัสยิด จำนวน 1,654 มัสยิด จัดกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน โดยใช้วัดและสำนักสงฆ์ เป็นศูนย์กลาง จำนวน 195 วัด

3) มีบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ทางภาษามลายู เพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน จำนวน 3,000 คน

4) การติดตาม ประเมินผลอย่างทั่วถึง และรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 257 ตำบล เขตพื้นที่ 6 เขต และศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวชี้วัด

- (1) มีศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- (2) ทุกตำบล มีระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในแต่ละตำบลได้
- (3) บุคลากรตามเป้าหมายได้รับการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพ
- (4) ประชาชนทุกคนในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมสมานฉันท์ตามเป้าหมาย
- (5) ทุกตำบล มีรายงานผลการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านการศึกษา

ยุทธศาสตร์การสร้างขวัญและกำลังใจ

เป้าหมาย

- (1) มีศูนย์บำรุงขวัญเพื่อเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือให้กำลังใจแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้ทันที จำนวน 6 ศูนย์
- (2) จัดสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (3) เร่งรัดให้มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล
- (4) มีศูนย์ป้องกันและรักษาสวัสดิภาพและทรัพย์สินของโรงเรียน ครูและนักเรียน

(5) มีระบบการรักษาความปลอดภัย ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับการแจกอาวุธและเสื้อเกราะป้องกันตัว และรับการฝึกอบรมป้องกันตัวทุกเดือน

(6) ซ่อมแซมบ้านพักผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกหลังที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และที่มีความชำรุดทรุดโทรม

(7) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ได้รับการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการรักษาความปลอดภัย การป้องกันตนเอง การมีระเบียบวินัยในการป้องกันตนเองอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง

(8) จัดระบบการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจสำหรับครู บุคลากรและผู้เรียนที่ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ

ตัวชี้วัด

(1) ครู บุคลากร และนักเรียนทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้รับการเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือให้กำลังใจจากศูนย์บ่มารุงขวัญทุกศูนย์

(2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ได้รับสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษ

(3) มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล

(4) โรงเรียนทุกแห่ง ครูและนักเรียนทุกคนได้รับการร้องกันและรักษาสวัสดิภาพและทรัพย์สิน

(5) ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้ทุกครั้ง

(6) บ้านพักผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกหลังที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ชำรุดทรุดโทรม ได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซมอย่างมีประสิทธิภาพทุกแห่ง

(7) สถิติผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบและการลอบทำร้ายลดลง

(8) ครู บุคลากรและผู้เรียนทุกคนได้รับการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

ผลดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นที่คาดหวังว่าเมื่อได้มีการแก้ปัญหาและพัฒนา ด้วยยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ทั้ง 8 ยุทธศาสตร์ดังกล่าวแล้ว จะสามารถ

เปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปในทางที่ดีขึ้น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนและประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีนำไปสู่สันติสุขได้ดังนี้

1. ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ได้รับการทางการศึกษาจากรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันที่จัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญครบถ้วน ทำให้ปีการศึกษาของประชาชนสูงขึ้นเป็น 9.5 ปี ได้เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามความต้องการ และได้เรียนรู้ศาสนาที่ถูกต้อง

2. ประชาชนสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้ มีความรู้และความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่แท้จริง มีความรู้วิชาสามัญเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นฐานของการเพิ่มรายได้ มีงานทำ ฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งดำรงชีวิตตามครรลองของความดีงามบนพื้นฐานของการเป็นศาสนิกชนที่ดีในสังคม ส่งผลต่อความสงบสุขของบ้านเมืองและท้องถิ่น

3. มีตำบลเป็นฐานของการประสานงานและการพัฒนาการศึกษา มีการประสานงานกับองค์กรที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้อย่างใกล้ชิดและรวดเร็ว โดยคณะพัฒนาการศึกษาระดับตำบลที่มีตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษา สถาบันศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล สามารถแก้ปัญหาและความต้องการทางกรณีศึกษาของประชาชนและผู้เรียนได้ตรงประเด็น

4. มีความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ทั้งด้านสถานศึกษาหรือสถาบันที่จัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน วัด มัสยิด โรงงาน โรงพยาบาล แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านหลักสูตรที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา เป็นหลักสูตรเพื่อผู้เรียนทุกคนอยากเรียนต้องได้เรียน ด้านวิธีการเรียนมีชุดการเรียนรู้สำเร็จรูปเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนสามารถเรียนได้ในทุกที่ ทุกเวลาและทุกโอกาส ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งมีการเรียนเทียบโอนวิชาที่เรียนกันได้ โดยเฉพาะวิชาอิสลามศึกษาในตาดีกา สถาบันศึกษาปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กับวิชาอิสลามศึกษาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน วิชาตามหลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ธรรมศึกษากับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา ผู้ที่เรียนวิชาชีพนอกระบบ หรืออบรมในสถานประกอบการ สามารถเทียบโอนวิชาที่เรียนกับหลักสูตรอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพอื่น ๆ ได้ ที่เรียนไม่จบปริญญา สามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนกันได้ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการเข้าศึกษาต่อ ทำให้ผู้เรียนไม่ต้องเรียนซ้ำ ลดความเครียด และมีความสุขกับเรียนตามความถนัดและความต้องการ บนพื้นฐานของการดำรงชีวิตประจำวัน

5. มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันทั้งด้านอาคาร สถานที่ ครูและบุคลากร สื่อ และวัสดุ ครุภัณฑ์ รวมทั้งงบประมาณ ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด

มัธยม สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้และหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ประหยัดงบประมาณ เวลา และค่าใช้จ่ายโดยรวมรวมทั้ง มีการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่ามากขึ้น ผลประโยชน์จะเกิดกับผู้เรียนและประชาชนมากขึ้นในที่สุด

6. มีการจัดกิจกรรมนำไปสู่ความสามัคคีกันอย่างหลากหลายแก่เยาวชน/ประชาชนทั้ง ตำบลในทุกตำบล ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และช่วยเหลือ เกื้อกูลต่อกันทั้งการจัดตั้งวิทยาลัยสันติสุขเป็นหน่วยอบรม พัฒนาและแลกเปลี่ยนกิจกรรมของ ผู้นำจากองค์กรต่าง ๆ มีตำบลดีเด่นที่บุคลากรมีบทบาทเสริมสร้างสันติสุขในการบริการการศึกษา การอบรมเยาวชน การแข่งขันกีฬาเยาวชน/ประชาชน การเข้าค่ายลูกเสือ การมีโรงเรียน วิทยาศาสตร์ที่มีนักเรียนมาจากทุกตำบล เป็นต้น

7. มีผลการวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมและท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เศรษฐกิจดี มีรายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกิดการขยายผล ก่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกด้าน

8. เกิดการปรับระบบบริหารการศึกษาที่มีเอกภาพ สอดคล้องกับสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น มีศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาภาคใต้ พัฒนาจากสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เชื่อมโยงหน่วยงานการศึกษาอย่างมี หน่วยงานรับผิดชอบการศึกษาเอกชนและมวลชนสัมพันธ์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อ รองรับการศึกษาของเอกชนอิสลามศึกษาในทุกประเภท

9. ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ได้รับการบำรุงขวัญอย่างต่อเนื่อง ทั้งระยะสั้น และระยะยาว โดยเฉพาะผู้ประสบเหตุการณ์ความไม่สงบ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เป็นเหตุ ให้สูญเสียชีวิต สามี ภรรยา บุตรและทรัพย์สิน ทั้งการจัดสวัสดิการพิเศษในรูปแบบต่าง ๆ การ ได้รับโควตา การพิจารณาความดีความชอบ การเพิ่มเงินเดือนเลี้ยงชีพ การรับสามี ภรรยาหรือบุตร ผู้เสียชีวิตเป็นข้าราชการหรือลูกจ้าง การแจกอาวุธและเสื้อเกราะป้องกันตัว การมีหน่วยคุ้มกัน ป้องกันภัย การมีระบบและเครื่องมือสื่อสารครบถ้วน การซ่อมแซมและปรับปรุงบ้านพักครู การ ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ประสบเหตุการณ์ไม่สงบอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ส่งผลให้ครู บุคลากรทางการ ศึกษาและผู้เรียนมีขวัญและกำลังใจดีขึ้นมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อ คุณภาพการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น สังคมสงบสุขเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลต่อสันติสุขในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ในที่สุด

กล่าวโดยสรุป หากได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ 8 ประการแล้ว จะทำให้ ประชาชนทุกคนได้เรียนรู้แบบบูรณาการอย่างมีความสุข มีความรู้ทั้งภาษาไทย ประวัติศาสตร์ วิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา เศรษฐกิจดี มีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาความไม่สงบที่ เกิดขึ้นกับโรงเรียนจะหมดไป ขวัญกำลังใจของครู บุคลากรและผู้เรียนจะมีมากขึ้น เกิดการผนีก

กำลัง ความรักความผูกพันและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดสันติสุขในดินแดนสาม
จังหวัดชายแดนภาคได้อย่างยั่งยืน

บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาชายแดนภาคใต้จากนโยบายการจัดการศึกษาใน ปัจจุบัน

กล่าวได้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครอบคลุมจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส
เป็นดินแดนแห่งอารยธรรมที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมากกว่า 5,000 ปี ประชากรประมาณ 1.7
ล้านคน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมา นับถือศาสนาพุทธ และอื่น ๆ มีอาชีพส่วนใหญ่
ทางการเกษตรมีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายและความ
แตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขมาแต่อดีต
รวมทั้งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ
ในฐานะที่เป็นจังหวัดชายแดนที่มีเอกลักษณ์พิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น โดยจัดสรรทรัพยากร
และงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพและศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อย่าง
สันติสุข ในจำนวนทรัพยากรและงบประมาณดังกล่าว มีถึงร้อยละ 60 เป็นทรัพยากรและ
งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์(อัยหมัด
สมบูรณ์ บัวหลวง, 2540. น38-42)

อย่างไรก็ตาม ความสงบสุขของประชาชนดังกล่าวได้เปลี่ยนไปในปัจจุบัน มีการลอบทำ
ร้ายและทำลายทรัพย์สินและความมั่นคงของรัฐและประชาชนอย่างต่อเนื่อง เด็กและเยาวชน
บางส่วนยังขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ประชาชนยังขาดการพัฒนา
อาชีพส่งผลให้มีรายได้ต่ำ ยังคงเป็นปัญหาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและทำความเข้าใจซึ่งกันและ
กัน กระบวนการเรียนรู้ยังขาดการบูรณาการระหว่างการศึกษา อาชีพ กับการศาสนาที่เป็นวิถีชีวิต
ของประชาชนในท้องถิ่น ยังมีการสอนศาสนาในทางที่ผิดและใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มทำลาย
ความมั่นคงของประเทศ ขาดการบูรณาการและการระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกันในการจัด
การศึกษา ศาสนาและอาชีพ ทั้งด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และงบประมาณ
การศึกษายังไม่สามารถเสริมสร้างให้เกิดความสมานฉันท์อย่างเป็นรูปธรรม ขาดการวิจัยและ
พัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งขาดระบบบริหารและการจัด
การศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์พิเศษแตกต่าง
จากพื้นที่อื่น นอกจากนี้ ในการพัฒนายังไม่ให้ความสำคัญกับองค์กรในระดับตำบลเท่าที่ควรใน
ฐานะที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ปัญหาดังกล่าว หากไม่รีบแก้ไข ก็จะทำให้ความ
รุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเมื่อพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถแก้ไขด้วยระบบการ
จัดการศึกษาที่เข้มแข็งที่จะเป็นฐานะของการพัฒนาเศรษฐกิจ และความมั่นคงได้ยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม และความหลากหลายของท้องถิ่น ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงนำไปสู่สันติสุขและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน จึงกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ใหม่และมาตรการเร่งด่วนไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2551 ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ มีเศรษฐกิจดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นำพาสังคมสันติสุข

เป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ได้รับการบริการศึกษาทั่วถึง มีการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปีได้เรียนวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญอย่างครบถ้วน เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ตนนับถืออย่างถูกต้อง

2. มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีงานทำ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นศาสนิกชนที่ดี ก่อให้เกิดสังคมที่ดี

ตัวชี้วัด

1. เจริญปริมาณ

- (1) เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- (2) ประชาชนในวัยแรงงาน ร้อยละ 50 รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- (3) ประชาชนวัยสูงอายุทุกคนได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านสามัญ

วิชาชีพและวิทยาศาสตร์

2. เจริญคุณภาพ

(1) เด็กและเยาวชนทุกคนมีความรู้ครบถ้วน ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญ มีความรู้และความเข้าใจทางศาสนาที่ถูกต้อง และมีทักษะทางอาชีพ

(2) ประชาชนในวัยแรงงาน สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เป็นศาสนิกชนที่ดี มีทักษะทางอาชีพและมีงานทำ

(3) ประชาชนวัยสูงอายุทุกคน สามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยและความต้องการทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

ยุทธศาสตร์ใหม่

1. ใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้คนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ และศาสนา มีความรู้ ความสามารถ และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันได้ อย่างถูกต้องชัดเจน เป็นเครื่องมือ ประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมบนพื้นฐานของศาสนาที่ ถูกต้องที่ตนนับถือ

2. ใช้ตำบลเป็นเป้าหมาย มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่ปฏิบัติงานร่วมกันในตำบลทั้ง หน่วยงานและบุคลากรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกภาคส่วน โดยจัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม เป็นรายตำบล บูรณาการการบริหารและการจัดการศึกษาให้เข้าถึงทุกตำบล และจัดให้มีกลไกการประสานงานระดับตำบลที่เชื่อมโยงทุกมิติ

3. ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยส่งเสริมสถาบันและหน่วยงาน การศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาสามัญ อาชีพ และศาสนา ให้มีการเทียบโอนกันได้ระหว่างการศึกษารูปแบบเดียวกันและต่างรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งบูรณาการสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรอิสลามศึกษา หรือ วิชาพระพุทธศาสนาเข้ากับวิชาชีพและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถี ชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนส่งเสริมสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการและคง เอกสิทธิ์ของท้องถิ่น รวมทั้ง การจัดตั้งสภาอุลามา เพื่อเป็นที่ปรึกษาและมีมาตรฐาน คุณภาพ ของหลักสูตรอิสลาม สื่อ และครู

4. การใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งของรัฐ เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันอื่นๆ ทั้งการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายทรัพยากรทางการศึกษาทั้งเครือข่ายสถาบันและบุคคล ที่ เชื่อมโยงกันในทุกมิติ

5. การสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข มุ่งให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างสันติสุขและยั่งยืน โดยให้สถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนเป็นเจ้าภาพ สร้างความ ตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมเกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง ระดับสถาบัน ครอบครัว และบุคคล ตลอดจนยกย่องและสร้างแรงจูงใจแก่ตำบลที่เป็นแบบอย่าง การเรียนรู้สู่ความสมานฉันท์

6. การวิจัยและการพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มุ่งให้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างความรู้และกลไกการจัดการปัญหาของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืน

7. ปรับระบบบริหาร มุ่งสร้างกลไกการบริหารการศึกษาในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม โดยปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์กลางการประสานงานและบริหารการศึกษา จังหวัดชายแดนใต้ ปรับองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษามีลักษณะพิเศษสร้างเครือข่ายการทำงานในการบริหารจัดการศึกษา ให้เชื่อมโยงช่วยเหลือเกื้อกูลและสัมพันธ์กัน เพื่อเกิดพลังและศักยภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ทันการเกิดเอกภาพ และความคล่องตัว ทั้งด้านเทคนิคและวิธีการ รวมทั้งมีเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัย ทั้งในระบบ นอกระบบระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น รวมทั้งส่วนราชการในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชน โดยจัดศูนย์ประสานเชื่อมโยงกันในทุกมิติ

8. เร่งรัดจัดให้มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความปลอดภัยของครู

9. จัดให้มีการซ่อมแซมและปรับปรุงบ้านพักครู และบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทุกแห่ง

10. ประสานการดำเนินงานกับฝ่ายรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.) จังหวัด และกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อป้องกันและรักษาสวัสดิภาพและทรัพย์สินของโรงเรียน ครู และนักเรียน ได้แก่ การจัดยานพาหนะรับ-ส่ง จัดหน่วยงานคุ้มกัน จัดทำรั้วโรงเรียนแบบลวดหนามหีบเพลง ฯลฯ ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทุกแห่ง

11. ให้มีการจัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬาที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของท้องถิ่น ระยะ 4 ปี โดยใช้ตำบลเป็นฐาน ที่มีเป้าหมายสำหรับคนทุกคน เป็นรายตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2548

12. ให้มีการปรับระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณ 2548 โดย (1) ปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์กลางการประสานงานและบริหารการศึกษา จังหวัดชายแดนใต้ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพทั้งด้านบุคลากร เทคโนโลยี วัสดุครุภัณฑ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจารดำเนินงาน (2) เพิ่มศักยภาพ

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต โดยเพิ่มตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ และกลุ่มที่รับผิดชอบการศึกษาเอกชน/อิสลามศึกษา และกิจการพิเศษ รวมทั้งให้มีการมอบอำนาจการบริหารบุคคลและงบประมาณให้กับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นพิเศษให้สอดคล้องกับภารกิจที่ปฏิบัติ สามารถแก้ปัญหาทางการบริหารได้อย่างคล่องตัวและฉับไว (3) จัดให้มีคณะพัฒนาการศึกษาระดับตำบลเพื่อรับผิดชอบประสานงานการศึกษาระดับตำบลที่เชื่อมโยงกับภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา ทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ

13. จัดให้มีกิจกรรม “ 12 สิงหาคมหาราชินี ” เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เนื่องในงานเฉลิมฉลองพระชนมพรรษา โดยจัดให้มีการ “ ละหมาดฮาซัด ” ณ ศูนย์กลางของจังหวัดและสถานศึกษา/สถาบันสอนศาสนาทุกแห่ง

14. จัดกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และตาดีกา เช่น การประกวดคัมภีร์อัลกรุอ่าน ร้องเพลง อนุชาซิก การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

4.3 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2551-2554

กระทรวงศึกษาธิการภายใต้ “ การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ”

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการหรือแผนยุทธศาสตร์ “ การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ” นี้ มีพื้นฐานอยู่บนหลักการของการพัฒนาศึกษาที่บูรณาการไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการวางยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืนของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาการศึกษาประกอบด้วยยุทธศาสตร์และมาตรการที่ครอบคลุมมิติของการพัฒนาศึกษาเพื่อความมั่นคงที่เสริมสร้างทั้งความเป็นไทยและควมมีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาต่อและการมีงานทำของเยาวชน การขยายโอกาสการศึกษาทุกระดับให้แก่เยาวชนในทุกพื้นที่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การพัฒนาการสอนศาสนาทุกศาสนาให้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ นอกจากนี้ ยังรวมถึงยุทธศาสตร์และมาตรการเร่งด่วนเฉพาะ

กิจในเรื่องการดูแลรักษาความปลอดภัยของครู ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ผ่านกระบวนการจัดทำและพิจารณาของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง 4 คณะ รวมทั้งการประชุมรวบรวมข้อเท็จจริงและการรับฟังความเห็นฝ่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ จนเป็นที่มาของแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ประเด็น ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมศาสนาศึกษา
4. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนากาการบริหารและจัดการการศึกษา

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าวซึ่งจะครอบคลุมช่วงการพัฒนาเป็นเวลา 4 ปีตั้งแต่ พ.ศ.2551-2554 จะมีการลงทุนกว่าปีละ 3,000 ล้านบาทเพื่อพัฒนาศึกษาในพื้นที่ โดยมีแผนงานและโครงการสำคัญที่มีผลกระทบสูงต่อพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจนี้ อาทิ การลงทุนกว่า 200 ล้านบาทในโครงการส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นไทยที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนภาษาไทยและการสอนพหุวัฒนธรรมศึกษา การจัดสรรงบประมาณอีกกว่า 1,000 ล้านบาทเพื่อการขยายโอกาสการเรียนรู้ต่อทุกระดับให้นักเรียนในพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังจะมีการสนับสนุนงบประมาณในวงเงินประมาณ 800 ล้านบาทในการพัฒนากาการสอนศาสนาทั้งพุทธศาสนาและอิสลามศึกษา รวมถึงความร่วมมือกับรัฐบาลมาเลเซียในการจัดตั้งศูนย์อิสลามศึกษาเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและหลักสูตรการสอนศาสนาให้มีมาตรฐานในสถานศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ ในด้านความปลอดภัยของครู จะมีการใช้งบประมาณอีกประมาณ 2,000 ล้านบาทเพื่อพัฒนาระบบดูแลความปลอดภัยของครู ซึ่งรวมถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนและและหมู่บ้านครูระดับอำเภอที่จะนำครูและนักเรียนจากพื้นที่เสี่ยง เข้ามาเรียนด้วยกันเพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียและรักษาคุณภาพการเรียนการสอนที่นักเรียนพึงได้รับ นอกจากนี้ยังจะมีการลงทุนประมาณกว่า 4,500 ล้านบาทในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงเงินลงทุนประมาณ 700 ล้านบาทในการพัฒนาโรงเรียนที่เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศในทุกอำเภอ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาครู ตลอดจนการพัฒนาศูนย์การเรียนภาษานานาชาติเพื่อการยกระดับเยาวชนในพื้นที่ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพในตลาดแรงงานสากลในอนาคต ในด้านการส่งเสริมการมีงานทำจะมีการลงทุนประมาณ 1,500 ล้าน

บาทในการพัฒนาอาชีพชุมชนและการพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการส่งเสริมอาชีพเฉพาะทาง
อีกด้วย

แนวนโยบายและประเด็นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา

1. แนวนโยบายแห่งรัฐ

1.1 รัฐบาลซึ่งมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายสังคม
ที่มุ่งมั่นจะสร้างสังคมเข้มแข็งที่คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์ บนพื้นฐานของ
คุณภาพ โดยมีนโยบาย 1) ส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ของคนในชาติ 2) จัดทำ
แผนปฏิรูปสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 3) เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลัก
คุณธรรมนำความรู้ ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
(พ.ศ. 2550 – 2554) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข คนไทยมี
คุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมี
คุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้
ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพ
คนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคน
ไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

1.2 ในส่วนของนโยบายการศึกษาของรัฐบาล ได้มุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษา
ของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุก
ระดับ การเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์สันติวิธี วิถี
ชีวิตประชาธิปไตย การพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมบนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง
ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษา การจัดการ
ศึกษานั้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วม
ของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณภาพ
สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ

1.3 นอกจากนั้น ในกรณีของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐบาลได้
มีนโยบายเฉพาะในการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่
206/2549 เรื่อง นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคณะและสังคมบนพื้นฐานความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรมและเร่งรัดให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาศึกษาในทุกกระดับที่สอดคล้องกับความ

ต้องการ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของพื้นที่อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนาและ
ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม

1.4 กระทรวงศึกษาธิการเองจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญ 6 ประการในการพัฒนา
การศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ได้แก่ 1.การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำ
ความรู้ 2.การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวาง ทัวถึง และมี
คุณภาพ 3.การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ 4. การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษา 5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น
และ6. การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะในด้านการ
พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้ กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้น
การพัฒนาการศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืนของชุมชนและท้องถิ่นให้เอื้อต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจสังคมของประเทศในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาการศึกษาประกอบด้วยยุทธศาสตร์และ
มาตรการที่ครอบคลุมมิติของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
การศึกษาต่อและการมีงานทำของเยาวชน การขยายโอกาสการศึกษาไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การ
พัฒนาการสอนศาสนาทุกศาสนาให้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพและ
การเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบริหารและจัดการการศึกษาที่มีความ
เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมียุทธศาสตร์และมาตรการเร่งด่วนเฉพาะกิจในเรื่องการดูแลรักษา
ความปลอดภัยของครู ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่าง
มั่นคง

2. ความจำเป็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ภายใต้แนวนโยบายแห่งรัฐที่มุ่งเน้นให้ “ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ชุมชนเข้มแข็ง สังคม
สันติสุข และประเทศชาติมั่นคง” ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพข้อมูลสำคัญของเขตพัฒนาพิเศษ
เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้แม้จะมีจุดแข็ง ประชาชนส่วนใหญ่ยังประพฤติปฏิบัติตนตาม
หลักธรรมตามศาสนาของตน มีโอกาสช่องทางในการศึกษา และแสวงหาความรู้ด้านศาสนาและ
ด้านอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ด้วยเหตุที่มีสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ ครอบคลุมอยู่ในทุก
พื้นที่ แต่ด้วยเหตุแห่งความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่งผลอย่างยิ่งต่อโอกาสและคุณภาพทางการ
ศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจากข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ
ประเทศ และอยู่ในลำดับท้ายสุดของประเทศ มีผู้ว่างงานหลังจบการศึกษาแล้วเป็นจำนวนมาก มี
ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นทั้งกับครูและสถานศึกษาอย่างกว้างขวาง ครู นักเรียนและประชาชนต้อง
บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ การขอย้ายออกนอกพื้นที่ของครูและ
ประชาชน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ มีการ

บิดเบือนหลักธรรมของศาสนา ประวัติศาสตร์ ความเป็นชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างมาเป็นเหตุแห่งการแบ่งแยกประชาชน ชุมชน และสถานศึกษา ส่งผลกระทบ อย่างมากต่อความสามัคคีที่สันติสุข และความมั่นคงของชาติ มูลเหตุทั้งหลายซึ่งกล่าวแต่เพียงสังเขปดังกล่าว มีความจำเป็นต้องได้รับการวางแผนแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยใช้การจัดและพัฒนาการศึกษาเป็นเครื่องนำทาง ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้แทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ เป็นอย่างดีและมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนมากกว่าบุคคลนอกพื้นที่ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2550 เห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และมีทั้งตัวแทนภาครัฐ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น และนักวิชาการร่วมเป็นคณะกรรมการ และกระทรวงศึกษาธิการยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานอีก 3 คณะ เพื่อร่วมกันศึกษาข้อมูลและจัดทำรายละเอียดของยุทธศาสตร์ ตลอดจนจัดการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงและความเห็นฝ่ายต่าง ๆ ในพื้นที่หลายครั้ง จนเป็นที่มาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2551 – 2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแผนยุทธศาสตร์ “การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข” ฉบับนี้

3. ประเด็นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์

จากสภาพปัญหาความไม่สงบในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบอย่างยิ่ง ทั้งด้านความมั่นคง ด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพและการมีงานทำของผู้จบการศึกษาและประชาชน ตลอดจน ด้านความปลอดภัยทั้งของครูและสถานศึกษา และการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการกำหนดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ จึงควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในขั้นต่อไป ดังนี้

3.1 ด้านการศึกษากับความมั่นคง

ที่ผ่านมาปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สถานะโรงเรียนที่ถูกเผาหรือทำลายกว่า 200 แห่ง ครู บุคลากร นักเรียนนักศึกษาที่บาดเจ็บหรือเสียชีวิตกว่า 300 คน เป็นปัจจัยที่ทำให้คณะครูเสียขวัญกำลังใจ ไม่กล้ามาสอนตามปกติ โรงเรียนต้องปิดชั่วคราวทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ใกล้เคียงเฉลี่ย 30-40 วันหรือร้อยละ 20 ของเวลาเรียนต่อปี ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนให้ยังคงต่ำลง

ในการกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อความมั่นคงนี้ นอกจากการมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและขวัญกำลังใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้ว ยังควรให้ความสำคัญในการเข้าไปจัดระบบเพื่อการพัฒนาสถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชนให้มีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในด้านการสอนศาสนา ที่จะต้องเร่งพัฒนาระบบการกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ และการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาศึกา) สถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภทอย่างทั่วถึงพร้อมกันนี้ก็ยังต้องเน้นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นไทยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนสำนักแห่งการเป็นสมาชิกที่ทรงคุณค่าของสังคมไทยควบคู่กันไป โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และพหุวัฒนธรรมศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกันของเยาวชนอย่างหลากหลาย รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามแนวทางสามานฉันท์ สันติวิธี บนวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปัญหาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัญหาใหญ่รุมลงมาที่มีผลอย่างมากต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้ นอกจากปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่คร่าชีวิตครู บุคลากร และนักเรียนไปกว่า 100 คนแล้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2550) ปัญหาพื้นฐานเรื่องการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพก็ยังมีอยู่ในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในวิชาหลัก 4 วิชาได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งร้อยละ 70 ของอัตราครูที่ขาดแคลนตกอยู่ใน 4 วิชาหลักนี้ ปัญหาความไม่สงบยังทำให้ครูที่มีประสบการณ์การสอนสูง ๆ ขอย้ายออกจากพื้นที่กว่า 1,500 คนในรอบสามปี โดยเฉพาะครูไทยพุทธ ในขณะที่ครูที่บรรจุใหม่เข้าไปเป็นพนักงานราชการก็มีประสบการณ์น้อย ครูที่มีขีดความสามารถจากภูมิภาคอื่นๆ ก็หวาดกลัวไม่กล้าสมัครเข้าไปสอนในพื้นที่ จึงยิ่งทำให้สถานการณ์การขาดแคลนครูที่มีคุณภาพยิ่งขาดแคลนเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ความไม่สงบยังทำให้ความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจการต่างๆ ของโรงเรียนอ่อนแอลง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการ จัดการศึกษาอย่างป็นถูกใช้

ดังนั้น ประเด็นยุทธศาสตร์ในเรื่องครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญเรื่องแรกที่จะต้องเร่งดำเนินการ ซึ่งจะต้องดำเนินมาตรการทั้งในเรื่องความปลอดภัยของครู การสร้างขวัญกำลังใจ และการส่งเสริมด้านสวัสดิการและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ตอบสนองต่อการพัฒนาของผู้เรียน การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิชาเฉพาะ เช่น เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ การสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาและการ

ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นเป็นลำดับไป

3.3 ด้านสถานศึกษา

การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษาหลายประเภทรวมกว่า 3,000 แห่ง เฉพาะในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ประกอบด้วยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ 925 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 215 แห่ง และสถาบันของท้องถิ่นที่สอนศาสนา เช่น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาโต๊ะ) 1,602 แห่ง สถาบันปอเนาะ 325 แห่ง และสถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาอีก 22 แห่ง เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาในแต่ละประเภทก็จะมีสภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของสถานศึกษาที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะสถานศึกษาของรัฐ ขณะนี้ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ มีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส ถูกลอบวางเพลิง 212 แห่ง (230 ครั้ง) (ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2550) นอกจากนี้ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐก็มีถึง 1 ใน 3 หรือกว่า 300 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่ถึง 120 คน และส่วนใหญ่ล้วนมีปัญหาในเรื่องครูผู้สอน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ส่วนสถานศึกษาของรัฐที่เคยมีชื่อเสียง ในอดีตก็มีจำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา

ดังนั้น ในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านสถานศึกษา จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นลำดับแรก โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในการดูแลความปลอดภัย ให้ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาและเพิ่มมาตรการป้องกันภัยทุกรูปแบบ ในสถานศึกษา นอกจากนี้ควรบูรณาการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในอดีต ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่นิยมของประชาชนเช่นที่เคยเป็นมา

3.4 ด้านคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจุดอ่อนสำคัญที่ต้อง เร่งแก้ไข ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่า นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในทุกวิชา ยกเว้นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ จากข้อมูลคะแนน National Test ของเด็กในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีคะแนนผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาเฉลี่ยอยู่ในอันดับท้ายสุดคือ 74-76 ของประเทศ และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้และค่าเฉลี่ยของประเทศมาก ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ การขาดแคลนครู การขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยี ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อยกว่า

ภูมิภาคอื่น การมีฐานะยากจน เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาคุณภาพการศึกษาเข้าขั้นวิกฤตในโรงเรียนขนาดเล็กประมาณ 200 แห่งที่ไม่ผ่านการรับรองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สำหรับจุดแข็งและโอกาส พบว่านักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศด้านต่าง ๆ อยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมากที่สามารถเข้ามาเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพได้

ดังนั้นในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่นความปลอดภัยและการขาดแคลนด้านต่าง ๆ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่มโรงเรียนในแต่ละพื้นที่เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมเพื่อชดเชยการขาดแคลนครูในหลายพื้นที่ การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ มลายูกลาง รวมทั้งการพัฒนาและจัดให้มีแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์แห่งความเป็นเลิศทางวิชาการ ในระดับอำเภอ การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้มีการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ จะต้องมีมาตรการพิเศษในการเข้าไปช่วยเหลือดูแลโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นปัญหาใหญ่ในพื้นที่อีกด้วย

3.5 ด้านศาสนศึกษา

การสอนหลักศาสนาตามวิถีอิสลามเป็นเรื่องสำคัญและเป็นความต้องการทางจิตวิญญาณของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประชากรร้อยละ 80 เป็นชาวมุสลิม อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษาทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชนมาโดยตลอดทั้งในรูปแบบเงินอุดหนุนและค่าจ้างครูสอนศาสนา ทว่าปัญหาสำคัญที่ยังพบทั่วไปคือ ความหลากหลายของโรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งปัจจุบันมีทั้งโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนา รวมถึงสถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่แม้จะมีการสอนศาสนาอิสลาม แต่ก็ยังมีความหลากหลายในด้านคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างโรงเรียนที่สอนศาสนาด้วยกัน เด็กจำนวนมากจบในโรงเรียนสอนศาสนาแห่งหนึ่งแต่ไม่สามารถเทียบวุฒิผลสัมฤทธิ์กับอีกโรงเรียนได้ ทำให้ต้องไปเรียนซ้ำ ขณะที่ตัวหลักสูตรแม้จะมีการพยายามปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษาให้มีหลักสูตรกลางที่ทันสมัย แต่ก็ยังมีปัญหาในช่องว่างของการถ่ายโอนหลักสูตรอิสลามศึกษา 2546 สู่นำไปใช้ในโรงเรียน และการจัดระบบเวลาเรียนที่พอเพียงท่ามกลางสถานการณ์โรงเรียนเปิดๆ ปิดๆ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับไม่ความชัดเจนในแนวทางการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งที่ผ่านมาแม้จะมีการจัดระเบียบและขึ้นทะเบียนสถาบันศึกษาปอเนาะอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีการ

ประมาณการว่ามีปอเนาะอีกจำนวน ไม่น้อยที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนและไม่สามารถตรวจสอบ
แนวทางการจัดการศึกษาและรับรองคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการจัดการศึกษาที่ไม่
เหมาะสม นอกจากนี้ โดยที่เด็กนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นๆ ยังมีถึงราวร้อยละ
20 ในพื้นที่ การส่งเสริมการสอนศาสนาภายใต้หลักคุณธรรมนำความรู้จึงต้องส่งเสริมความเท่า
เทียมในการเข้าถึงการสอนศาสนาที่มีคุณภาพมาตรฐานทุกศาสนาด้วย

ดังนั้นในการกำหนดยุทธศาสตร์ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาด้าน
ศาสนา ทั้งศาสนาอิสลาม พุทธ และศาสนาอื่น ๆ โดยเฉพาะอิสลามศึกษาที่จำเป็นจะต้องมีการ
พัฒนาอย่างเป็นระบบและครบวงจร รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกฝังตาม
แนวทางสมานฉันท์ สันติวิธี บนวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.6 ด้านโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้สะท้อนให้เห็น
ทั้ง ปัญหาการออกกลางคันที่มีสูงทั้งในระดับมัธยมและอาชีวศึกษา ปัญหาอัตราการเรียนต่อชั้น
มัธยมต้นและมัธยมปลายที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และปัญหาความเหลื่อมล้ำของโอกาสทาง
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ในด้านการออกกลางคันนั้น พบว่ามีหลายจังหวัดที่มีอัตราการออก
กลางคันสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศมาก อาทิ จังหวัดปัตตานี มีอัตราการออกกลางคันที่ระดับ
อาชีวศึกษาสูงถึงร้อยละ 5 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น ในส่วนของอัตรา
การเรียนต่อก็เช่นกัน ในขณะที่อัตราการเรียนต่อมัธยมต้นซึ่งเป็นการศึกษาระดับบังคับสูงเกือบ 100
เปอร์เซ็นต์ ในจังหวัดอื่นๆ แต่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะยะลา ปัตตานี นราธิวาส
กลับยังต่ำ ไม่ถึงร้อยละ 90 ส่วนในระดับมัธยมปลายซึ่งจังหวัดในภาคอื่นๆ ส่วนใหญ่มีเด็กที่จบ ม.3
เรียนต่อทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาร้อยละ 80 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อัตราการเรียนต่อ
ระดับนี้ก็ยังคงต่ำไม่ถึงร้อยละ 70 เช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบอีกว่าเด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาค
บังคับที่จบ ป.6 แล้วไม่ได้เรียนต่อในระบบแต่มาเรียนที่สถาบันศึกษาปอเนาะแทน ความศรัทธา
ของพ่อแม่ยังมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเรียนของเด็กที่เป็น ไปอย่างไม่
ต่อเนื่องและขาดการเข้าถึงการศึกษาอย่างพอเพียงเต็มที่ (อารง สุทธศาสตร์, 2525. น 96)

ในระดับอุดมศึกษา เด็กมุสลิมมีโอกาสการเรียนต่อระดับสูงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับ
ภูมิภาคอื่น ๆ และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเท่าที่มีในพื้นที่ นอกจากนี้
จากสถิติของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า อัตราส่วนนักศึกษาเข้าใหม่ในปี
2546 เป็นเด็กจากจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส เพียงร้อยละ 27.5 และเป็นเด็กจากจังหวัดอื่นๆ ถึง
ร้อยละ 72.5 แต่เมื่อมาถึงปี 2549 อัตราส่วนนักศึกษาใหม่จากเฉพาะสามจังหวัดนี้กลับเพิ่มขึ้นเป็น
ถึงร้อยละ 67.2 และเป็นเด็กจากจังหวัดอื่นๆ เพียงร้อยละ 32.8 แม้ว่าการมีนักศึกษาเป็นเยาวชนใน
พื้นที่เป็นส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องที่ดีในแง่ของการตอบสนองความต้องการในท้องถิ่น แต่ในบริบท

ของพื้นที่สามจังหวัดที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตัว การส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนตัว (Mobility) ของนักศึกษาในพื้นที่ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์ต่างวัฒนธรรมก็เป็นเรื่องที่น่าพิจารณาให้มีความสำคัญด้วย (อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคณะ, 2537, น42-46) นอกจากนี้ เนื่องจากคุณภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานที่มีข้อจำกัดกว่าจังหวัดอื่นๆ ทำให้นักศึกษาจากในพื้นที่ที่เข้ามาเรียนประสบปัญหาการเรียนไม่น้อย โดยอัตราส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยอัตราส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากเพียงร้อยละ 8.5 ในปี 2544 มาเป็นร้อยละ 40.7 ในปี 2548 และลดลงเล็กน้อยเป็นร้อยละ 36.9 ในปี 2549

จากสถานการณ์ดังกล่าว การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง และต้องครอบคลุมทั้งในด้านการขยายโอกาสการศึกษาเข้าไปถึงเด็กกลุ่มเสี่ยงกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึง การส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการกระจายโอกาสเรียนต่อระดับอุดมศึกษาสำหรับเด็กมุสลิมในพื้นที่

3.7 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำ

ปัญหาเยาวชนในพื้นที่ที่โยงกับสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆ ถูกมองโดยหลายฝ่ายว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจาก สถานะการไม่มีงานทำ ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งถูก ชักจูงได้ง่ายหรือมีละเมิดก็มีโอกาสเสี่ยงเข้าไปพัวพันกับยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ สถานะการว่างงานยังปรากฏชัดในระดับปริญญา โดยในปัจจุบัน เฉพาะบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ภายใน 1 ปียังคงว่างงานถึงกว่าร้อยละ 50 ประกอบกับค่านิยมของเยาวชนยุคใหม่ไม่นิยมทำงานในภาคเกษตรกรรมที่สืบทอดจากครอบครัว เยาวชนจำนวนไม่น้อยจึงต้องดิ้นรนออกไปทำงานนอกท้องถิ่นรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านคือมาเลเซีย ซึ่งมีการประมาณการณ์ว่ามีแรงงานไทยรวมทั้งเยาวชนเข้าไปเป็นแรงงานด้อยระดับอยู่ในมาเลเซียถึงกว่า 200,000 คน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจความต้องการของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่ยะลา ปัตตานี นราธิวาส จำนวน 1,452 คน พบว่านักศึกษามีความต้องการทำงานในพื้นที่บ้านเกิดสามจังหวัดมากที่สุดถึงร้อยละ 50.4 อยากทำงานในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้อีกร้อยละ 29.3 โดยมีผู้ที่อยากไปทำงานกรุงเทพฯ และไปทำงานต่างประเทศเพียงร้อยละ 11.7 และ 4.6 ตามลำดับ โดยต้องการรับราชการร้อยละ 24.3 ต้องการทำงานในภาคเอกชนร้อยละ 22.6 และต้องการประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 18.7 จากความต้องการของเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าวจึงชี้ชัดว่า การส่งเสริมการเรียนวิชาชีพอย่างเดียวไม่อาจประกันการมีงานทำได้ แต่จะต้องมีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและการกระตุ้นการสร้างงานในภาคการผลิตต่างๆ ในพื้นที่ไปพร้อมๆ กันด้วย ภายใต้กระบวนการ

วางแผนกำลังคนที่เป็นรูปธรรมรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมบางประเภทที่มีศักยภาพในพื้นที่ เช่น อาหารฮาลาลและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแบบอิสลาม เป็นต้น

การส่งเสริมเรื่องอาชีพและการมีงานทำจึงควรครอบคลุมเรื่องการ สร้างงาน อย่างเป็นระบบภายใต้การวางแผนกำลังคนที่เชื่อมโยงการศึกษาทุกระดับและสอดคล้องกับ ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ เพื่อความยั่งยืนของการสร้างงานในระยะยาว นอกจากนี้ ยังต้อง ครอบคลุมการเชื่อมโยงอาชีพชุมชนเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อสามารถเป็น ผู้ประกอบการในท้องถิ่นได้อย่างมั่นคง การส่งเสริมค่านิยมการทำงาน การสร้างทักษะสากลเช่น ภาษาอังกฤษ ให้เยาวชนที่อาจก้าวไปเป็นแรงงานคุณภาพสูงในประเทศเพื่อนบ้านได้ เป็นต้น

3.8 ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

จากลักษณะการกระจายตัวของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ โรงเรียนของรัฐในสังกัด สพฐ. ซึ่งมีประมาณ 900 โรง กว่า 1 ใน 3 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มี นักเรียนไม่ถึง 120 คน มีการกระจายตัวอยู่สูงตามชุมชนหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างกัน และมี โรงเรียนจำนวนมากที่ยังขาดความพร้อมและปัจจัยพื้นฐาน เมื่อประกอบกับสถานการณ์ความ รุนแรงที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาในเชิงบริหารจัดการที่สำคัญหลายประการ เช่น การเดินทางเข้า ไปนิเทศติดตามประเมินผลทำได้น้อยมาก แม้แต่การประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ก็ยัง ตกค้างถึง 200 โรงเรียน การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนจึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรง ทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา (สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต2 , 2548 . น58) ซึ่งจากสถิติก็พบว่าเหตุการณ์เผาโรงเรียนหรือการลอบทำร้าย ครูส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ยากจนและห่างไกลที่หน่วยบริหารเข้าไม่ถึงแบบนี้เป็นส่วนใหญ่ และ ในพื้นที่สามจังหวัดก็มีหมู่บ้านยากจนห่างไกลถึง 449 หมู่บ้านในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้านในพื้นที่เสี่ยง ต่อภาวะดังกล่าวถึง 216 แห่งหรือร้อยละ 48 ของหมู่บ้านยากจนทั้งหมด การวางกลไกการบริหาร จัดการในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจให้มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงโรงเรียนตลอดจนการจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพภายใต้การกำกับดูแลอย่าง ทัวถึงของหน่วยงานต้นสังกัดในแต่ละพื้นที่จึงเป็นประเด็นสำคัญยิ่งในเชิงยุทธศาสตร์ ที่จะต้อง พิจารณาให้ชัดเจนก่อนเรื่องอื่นๆ

นอกจากนี้ จากการสำรวจยังพบอีกว่าปัญหาการขาดความพร้อมในปัจจัยพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี เป็นปัญหาของ โรงเรียนส่วนใหญ่ในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการ บริหารและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยมีโรงเรียนเพียงร้อยละ 2.5 ที่มีระบบ อินเทอร์เน็ตไฮสปีดใช้งาน มีครูแลผู้บริหารที่มีใช้อีเมลติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ สม่่าเสมอเพียงร้อยละ 23.3 และมีโรงเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอนเพียงร้อยละ 29.5 การลงทุนและพัฒนาความพร้อมด้านเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่จะช่วยพัฒนา

ทั้งการบริหารจัดการตลอดจนการประสานงานกับโรงเรียนภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอีกด้วย

ภายใต้สถานการณ์ข้างต้น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการในพื้นที่จังหวัดนครปฐมครอบคลุมทั้งในด้านการสร้างกลไกการบริหารจัดการระดับพื้นที่เพื่อการเข้าถึงโรงเรียนอย่างทั่วถึงทุกประเภท การสร้างเครือข่ายด้านการบริหารจัดการระหว่างกลุ่มโรงเรียนเพื่อลดภาระการบริหารจัดการ ตลอดจนการสร้างรูปแบบการจัดการแบบภาคีความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อระดมสรรพกำลังในการแก้ปัญหาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทสรุปการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่าในการกำหนดเชิงยุทธศาสตร์ ควรให้ความสำคัญในประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ประเด็น ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมศาสนศึกษา
4. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ
6. ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน

การกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะยึดหลักการสำคัญใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 จะมุ่งพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักการของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่เน้น 1) ความมีเอกภาพเชิงมาตรฐาน นโยบาย และความหลากหลายในการปฏิบัติ 2) การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่น ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาสอดคล้อง เชื่อมโยงกับคุณภาพและมาตรฐานการบริหาร และการจัดการศึกษาโดยรวมของประเทศ สำหรับในส่วนที่ 2 จะมุ่งเน้นสู่การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้อง เชื่อมโยงกับสภาพปัญหา ความต้องการ และการส่งเสริมจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ทั้งด้านวิถีชีวิต สังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนาและ ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม

ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายสุดท้าย “การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข” มีสาระสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและพัฒนาพื้นที่ โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรศาสนา เพื่อสร้างสันติสุขและเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ ภายใต้อิทธิพลหลากหลายทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก ภายในปี 2554

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาให้ทั่วถึงและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น
2. ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างคุณภาพชีวิตที่สร้างสังคมสันติสุขและเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
3. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน
4. จัดกลไกการบริหารจัดการด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานด้วยรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่หลากหลาย
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา สถาบันการศึกษา แหล่งการเรียนรู้กับองค์กรชุมชนและองค์กรศาสนา นำไปสู่สังคมสันติสุขและประเทศชาติมั่นคง
4. เพื่อให้การประสานนโยบายการจัดการศึกษาลงสู่การปฏิบัติได้อย่างมีเอกภาพ และประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคง ส่งเสริมความเป็นไทยและความเป็นชนชาติเดียวกัน

เป้าหมาย

1. ประชากรวัยเรียน ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น
2. ประชากรวัยแรงงาน ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น
3. ประชากรใช้ภาษาไทยที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตประจำวันมากขึ้น

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลัก ระดับช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สูงขึ้น
5. ผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีงานทำเพิ่มขึ้น
6. จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐมีส่วนที่เพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับสถานศึกษาเอกชน
7. สังคมมีความสมานฉันท์ เกิดความสันติสุขและภาคภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นชนชาติเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และมาตรการการพัฒนาการศึกษา

การกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการจะให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ 6 ประการ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง

เร่งรัดการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปลุกฝังอุดมการณ์ความเป็นชาติไทย ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และหลักศาสนาที่ถูกต้อง ตามแนวทางสันติวิธี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายเยาวชนเป็นพิเศษ รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ดังนี้

1.1 ส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง

1.1.1 พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เราเถาะห้) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภทให้สอดคล้องกับแนวทางเสริมสร้างสันติสุขและความมั่นคงของชาติ

1.1.2 สนับสนุนให้นักศึกษาไทยมุสลิมได้ศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาภายในประเทศเป็นลำดับแรก สำหรับผู้ที่เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ จัดระบบการดูแลให้ครอบคลุมทั้งก่อนการเดินทาง ระหว่างการศึกษาและภายหลังจบการศึกษา

1.1.3 ส่งเสริมและพัฒนาระบบข้อมูลบุคลากรในพื้นที่ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ จัดตั้งองค์กรปัญญาชนมุสลิม ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ตามความรู้ความสามารถและสร้างเครือข่ายในรูปแบบอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อประสานการปฏิบัติงานระหว่างภาคราชการกับประชาชน

1.2 ส่งเสริมความเป็นชาติและสังคมพหุวัฒนธรรม

1.2.1 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

1.2.2 จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ระบบสองภาษา (ไทย – มลายูถิ่น) หรือระบบการสอนแบบตรง (Direct Method) หรือวิธีอื่นซึ่งผ่านการทดลองแล้วได้ผลดีในการเตรียมความพร้อมภาษาไทยแก่ผู้เรียนที่ใช้ภาษาอื่นในชีวิตประจำวัน รวมถึงการสนับสนุนการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนภาษานี้อย่างต่อเนื่อง

1.2.3 จัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม และปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.2.4 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และหลักศาสนา ที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับระดับการศึกษา

1.2.5 จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เน้นแนวคิด พหุวัฒนธรรม ศึกษา ให้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และมีสยิด พร้อมทั้งสามารถใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

1.3 ส่งเสริมสันติศึกษา

1.3.1 ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสันติศึกษา ทั้งด้านศาสนิกสัมพันธ์ สิทธิมนุษยชน การจัดการข้อพิพาทและความขัดแย้ง และการสร้างความสมานฉันท์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.3.2 จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับแนวคิดสันติวิธี ศาสนิกสัมพันธ์ การสร้างความสมานฉันท์ ให้แก่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้นำศาสนาในพื้นที่

1.3.3 ส่งเสริมให้องค์กรศาสนา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง โดยจัดให้มีผู้แทนองค์กรศาสนาได้เข้าไปให้ความรู้ด้านศาสนาในสถานศึกษา

1.3.4 ให้สถานศึกษาจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เรื่องสันติศึกษา ในทุกระดับการศึกษา

1.3.5 ให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จัดอบรมหลักสูตรผู้บริหารระดับสูงจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่น เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อันจะนำสู่สังคมสันติสุข

1.4 สร้างพื้นที่ทางสังคมให้เยาวชน

1.4.1 พัฒนาเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานพัฒนาสังคมให้มีจำนวนเครือข่ายมากขึ้น หลากหลายกิจกรรมและมีช่องทางการเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ

1.4.2 ให้สถาบันการศึกษาเป็นฐานในการจัดตั้งองค์กรสภาเยาวชนในพื้นที่หรือระดับภูมิภาค ให้ครอบคลุมทั้งเยาวชนในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยูวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมต่อต้านสารเสพติด กิจกรรมกีฬาเยาวชน กิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นและสาธารณะประโยชน์ กิจกรรมค่ายเยาวชน กิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นต้น

1.4.3 สร้างกลไกประชาสัมพันธ์งานเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.5 เสริมสร้างความปลอดภัยครู

1.5.1 เพิ่มมาตรการดูแลความปลอดภัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระหว่างอยู่ที่พักอาศัย ระหว่างการเดินทางไปปฏิบัติราชการ และขณะปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา

1.5.2 จัดสร้างหมู่บ้านพักครูและปรับปรุงซ่อมแซมบ้านพักครู ของหมู่บ้านครูที่มีอยู่แล้ว ให้อยู่ในสภาพที่มีความมั่นคง และส่งเสริมให้ครูได้พักอาศัยในสถานที่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการดูแลความปลอดภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.3 กำหนดแผนการรักษาความปลอดภัยเป็นรายพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานความมั่นคง พิจารณาย้ายหรือยุบสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง มาเรียนสถานศึกษาที่มีความปลอดภัย โดยกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายการเดินทางของนักเรียน

1.5.4 ให้นำหน่วยงานหรือสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานความมั่นคง จัดให้มีศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยเพื่อบริการข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ความไม่สงบให้ทันต่อเหตุการณ์ พร้อมทั้งพัฒนาศูนย์วิทยุในหน่วยงานและสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันทั้งระบบ

1.6 เสริมสร้างความปลอดภัยสถานศึกษา

1.6.1 ให้สถานศึกษาแต่งตั้งผู้นำศาสนาหรือผู้นำท้องถิ่นที่มีความรู้และเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการและด้านความสัมพันธ์ชุมชน เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมและจิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา

1.6.2 ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้ามามีบทบาทร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดระบบการดูแลความปลอดภัยของครูและสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

1.6.3 สนับสนุนงบประมาณให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ร่วมมือกับชุมชนและกิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถและความเข้มแข็งของกรรมการสถานศึกษา ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนในการทำงานร่วมกับสถานศึกษา

1.6.4 ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายบัณฑิตที่ยังว่างงานและเป็นคนในท้องถิ่น ให้มีโอกาสเข้ารับราชการครูมากขึ้น

1.6.5 ให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและกรรมการสถานศึกษาที่สามารถดูแลสถานศึกษาอย่างปลอดภัย และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.6 เพิ่มมาตรการป้องกันภัยทุกรูปแบบในสถานศึกษา ทั้งสัญญาณเตือนภัย โทรศัพท์วงจรปิด อุปกรณ์ดับเพลิง การเรียนรู้เรื่องปลอดภัยศึกษาและระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

2. ยุทธศาสตร์ พัฒนาคุณภาพการศึกษา

มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาของประเทศ และสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแนวทางสันติวิธี ดังนี้

2.1 พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.1 พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต โดยบูรณาการวิชาสามัญ ศาสนา และวิชาชีพในสัดส่วนที่เหมาะสม

2.1.2 ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน พร้อมทั้งจัดการศึกษาตามแนวทางไทยคดีศึกษาให้เกิดความตระหนักในการอยู่ร่วมกันและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ในการดำรงชีวิต

2.1.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างและต่อยอดความรู้ความสามารถทั้งสายสามัญ ศาสนา และวิชาชีพ

2.1.4 พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในทุกระดับการศึกษา

2.1.5 พัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในบางสาขาหรือบางรายวิชา โดยยึดหลักบูรณาการศาสตร์สากลกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่

2.1.6 จัดสอนเสริมพิเศษและเตรียมความพร้อมนักเรียนเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มสาระทุกช่วงชั้น นักเรียนเรียนร่วม นักเรียนเตรียมสอบ ระดับอุดมศึกษา

2.1.7 ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอาหรับ ภาษามลายูกลาง ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ เป็นต้น ให้สามารถติดต่อสื่อสาร ศึกษาต่อและประกอบอาชีพในต่างประเทศได้

2.1.8 สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท จัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการจัดการศึกษา

2.2.1 พัฒนาชุดโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่จำเป็นรองรับการพัฒนาการศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะยาว โดยเฉพาะด้านความต้องการกำลังคนรองรับการประกอบอาชีพในระยะ 5 – 20 ปี ด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และพหุวัฒนธรรม เพื่อสมานฉันท์ทางสังคม ด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการที่เหมาะสม เป็นต้น

2.2.2 สนับสนุนและริเริ่มการสร้างศักยภาพด้านวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อรองรับการวางแผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2.3 พัฒนาเครือข่ายการจัดการองค์ความรู้ให้เป็นรูปธรรมในลักษณะเครือข่ายกลุ่มสาระ หรือเครือข่ายทางวิชาการ ทั้งสายสามัญ ศาสนาและอาชีพ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.3.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่สำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้ได้รับการเรียนรู้อย่างครอบคลุม ทัดเทียม และเสมอภาคกับพื้นที่อื่น เช่น อุทยานการเรียนรู้ (TK Park) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติท้องถิ่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 พัฒนาและขยายเครือข่ายศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้ครบทุกจังหวัด

2.3.3 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา ในลักษณะความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาทุกสถาบันและทุกระดับการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ

2.3.4 จัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับการเสริมสร้างการพัฒนาการศึกษาตามประเภทและระดับที่รับผิดชอบ

2.3.5 พัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดประชาชน ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.3.6 จัดตั้งศูนย์วิทยบริการประจำอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียน ทั้งจากโรงเรียนรัฐและเอกชนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความพร้อมเป็นสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์

2.4 พัฒนาสื่อและเทคโนโลยี

2.4.1 ส่งเสริมการนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยในการ จัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกระดับการศึกษา

2.4.2 พัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อช่วยสอน สื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อสำเร็จรูป สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อนิทรรศการ และสื่อทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกล พื้นที่ เสี่ยงภัยสูง ครุมีประสพการณ์ การสอนไม่เพียงพอ

2.4.3 ส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาผลิตสื่อ นวัตกรรมและพัฒนา สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้ถือเป็น ส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา

2.5 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2.5.1 ส่งเสริมสถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชน พัฒนาด้านกายภาพ เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นสถานศึกษาที่ถูกลอบวางเพลิง และสภาพทรุดโทรมเป็นอันดับแรก

2.5.2 กำหนดมาตรการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการยุบหรือ รวมหรือใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยสอน ตลอดถึงการ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาให้มีมาตรฐาน

2.5.3 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของรัฐ ให้มีศักยภาพทางวิชาการและจัด สภาพแวดล้อมสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยให้ความสำคัญกับโรงเรียนที่เคยเป็นที่นิยมของ ประชาชนในพื้นที่

2.5.4 จัดสร้างหอพักสำหรับนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาของรัฐตาม ความเหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการ ของชุมชน

2.5.5 ยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนทุกระดับและประเภท เพื่อ สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ

2.5.6 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่มีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานเป็นการเฉพาะ โดยมีมาตรการพัฒนาเป็นองค์รวม ทั้งการลงทุนปัจจัยพื้นฐาน การพัฒนาครู การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนระบบการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ

2.6 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.6.1 พัฒนาครูให้ตอบสนองต่อการพัฒนาการของผู้เรียนและเชื่อมโยงกับการเลื่อนวิทยฐานะ

2.6.2 ปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอนและการบริหารในสถานศึกษาอย่างเต็มเวลาและศักยภาพ

2.6.3 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านนิเทศการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับและสามารถทำหน้าที่นิเทศ ติดตาม การพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษาให้มีมาตรฐานและดำเนินการอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 ครั้ง ต่อภาคเรียน

2.6.4 เร่งรัดการพัฒนาครูอัตราจ้างและพนักงานราชการในสถานศึกษา ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งใหม่ ผู้ที่สอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน โดยจัดสรรงบประมาณลักษณะคุปองพัฒนาครู เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองตามความสนใจในหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.6.5 เร่งรัดแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิชาเฉพาะในช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และครูวิชาชีพในระดับอาชีวศึกษา

2.6.6 พัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารทุกระดับให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.6.7 เร่งรัดและแก้ปัญหาให้ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณวุฒิวิชาชีพ

2.6.8 ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการผลิตครูสหกิจศึกษาและพัฒนาบุคลากรโดยการศึกษาต่อระดับสูงขึ้นควบคู่กับการปฏิบัติงาน ให้ได้รับคุณวุฒิสอดคล้องกับสายงานที่รับผิดชอบ

3. ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมศาสนศึกษา

ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาศาสนศึกษาด้านศาสนศึกษาที่ เท่าเทียม โดยเฉพาะด้านพุทธศาสนาและอิสลามศึกษา ดังนี้

3.1 ส่งเสริมการศึกษาอิสลามศึกษา

3.1.1 ให้สถานศึกษาและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ดาดีกา) ได้รับความพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาให้ผู้สอนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3.1.2 พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2) ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของปอเนาะและความต้องการของ โด๊ะครู พร้อมทั้งพัฒนาทางกายภาพและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิชาชีพและมีความรู้ สายสามัญอย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1.3 ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการสอนอัลกุรอานที่หลากหลาย เช่น วิธีกรออาตี อิกเราะฮฺ หรือวิธีอื่น ๆ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) สถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3.1.4 พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษา ให้เป็นเอกภาพและไม่ซ้ำซ้อน

3.1.5 จัดตั้งศูนย์พัฒนาครูและบุคลากรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรด้านอิสลามศึกษา โดยให้สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนอิสลามศึกษาเป็นเครือข่ายในการพัฒนา

3.1.6 เร่งสร้างระบบการเทียบโอนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลายกับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

3.1.7 จัดตั้งหน่วยงานพัฒนาอิสลามศึกษา ทั้งระดับเขตตรวจราชการและระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการที่มีความรู้ทางศาสนาอิสลามจากทุกภาคส่วน ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบาย พัฒนาหลักสูตร วิจัย พัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และจัดทำระบบสารสนเทศทางอิสลามศึกษา ตลอดจนนิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านอิสลามศึกษา

3.1.8 พัฒนาบุคลากรอิสลามศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภท เข้าสู่ระบบการออกไปประกอบวิชาชีพผู้สอนอิสลามศึกษา

3.1.9 ปรับการอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งการอุดหนุนงบประมาณ ครู และสื่ออุปกรณ์การศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ ครูสอนอิสลามศึกษาและครูสอนสายสามัญกลุ่มสาระขาดแคลน ระหว่าง สถานศึกษาของรัฐกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสายสามัญและศาสนา

3.1.10 จัดระบบเทียบโอนและการสอบเทียบความรู้อิสลามศึกษา ทุกระดับ

3.2 ส่งเสริมการศึกษาพุทธศาสนาและศาสนาอื่น

3.2.1 สนับสนุนการเรียนพุทธศาสนาและศาสนาอื่น เป็นกรณีพิเศษ สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่นในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

3.2.2 สนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3.2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาของสงฆ์ในระดับอุดมศึกษาให้มีความเข้มแข็ง สามารถผลิตบัณฑิตทางพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.4 พัฒนาบุคลากรครู ครูพระ พระธรรมทูตและบุคลากรศาสนาอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศาสนศึกษา รวมทั้งมีความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารตามความเหมาะสม

3.2.5 ปรับปรุงระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจัดและการอุดหนุนงบประมาณสำหรับสถานศึกษาของพระพุทธศาสนาทุกรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

4. ยุทธศาสตร์ เสริมสร้างโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างโอกาสในการได้รับการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งเด็กทั่วไป เด็กยากจน เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ ทั้งการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ และเสริมสร้างศักยภาพที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ ดังนี้

4.1 กระจายโอกาสสู่ทุกกลุ่มเป้าหมาย

4.1.1 ขยายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มากขึ้น ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มัสยิด และชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.2 จัดตั้งและพัฒนาสถานศึกษารองรับเด็กยากจน เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ โดยการขยายโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะทาง พร้อมจัดตั้งเครือข่ายเด็กด้อยโอกาสในชุมชน โดยเชื่อมโยงข้อมูลเด็กด้อยโอกาสกับองค์กรทุกภาคส่วน

4.1.3 ปรับปรุงโรงเรียนร่มเกล้า จังหวัดนครราชสีมา และโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดยะลา ให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ และพัฒนาสถานศึกษาของรัฐให้มีความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ ตามสภาพความพร้อม

4.1.4 ยกระดับการศึกษาให้กับประชากรวัยแรงงานให้มีพื้นฐานความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

4.1.5 จัดระบบการบริการการเรียนรู้ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อบริการแก่ประชาชนที่ขาดโอกาสในพื้นที่ห่างไกล เช่น การจัดหน่วยความรู้เคลื่อนที่ ศูนย์ชุมชน ช่างชุมชน การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น เป็นต้น

4.1.6 สร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เอื้อต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เทียบระดับการศึกษา

4.1.7 เร่งรัดแก้ปัญหาเด็กขาดโอกาสการศึกษาในระบบ เนื่องจากปัญหาครอบครัว การออกกลางคัน หรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม

4.1.8 สนับสนุนเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้ผู้เรียนที่ไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนตามหลักสูตรบูรณาการการศึกษานอกโรงเรียน

4.2 เสริมสร้างโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.2.1 กำหนดมาตรการจูงใจให้นักเรียนต่างวัฒนธรรมได้เข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนในพื้นที่เข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาภูมิภาคอื่นทั้งในและต่างประเทศ

4.2.2 พัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีความหลากหลายในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่และมีอิสระในการบริหารงานยิ่งขึ้น และในอนาคตเมื่อมีความพร้อมก็อาจพิจารณาฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศต่อไป นอกจากนี้ให้มีมาตรการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาอื่นในพื้นที่ให้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในการขยายคณะวิชาหรือสาขาวิชา เพื่อรองรับนักเรียน นักศึกษาที่เพิ่มขึ้นด้วย

4.2.3 ให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ขยายสาขาอิสลามศึกษาและสาขาอื่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาพื้นที่ พร้อมทั้งให้มีการส่งคณาจารย์ศึกษาต่อสาขาเฉพาะ การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา รวมถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกันของมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน

4.2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้วิทยาลัยชุมชน จัดการศึกษาที่ตอบสนองและสอดคล้องกับระบบการศึกษา การประกอบอาชีพและวิถีชีวิต และให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่จัดระบบให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจากวิทยาลัยชุมชน สามารถศึกษาต่อในระดับปริญญา

4.2.5 สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ปรับบทบาทเป็นสถาบันเฉพาะทาง เพื่อรองรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการเชื่อมโยงการ

พัฒนาศักยภาพพิเศษของพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ในารประสาน ส่งเสริม การจัดและพัฒนาคุณภาพการอุดมศึกษา

4.2.6 พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ส่งเสริมการศึกษานักเรียนกลุ่มพิเศษ

4.3.1 สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และนักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้สามารถศึกษาต่อตามศักยภาพของตนเอง

4.3.2 จัดทุนการศึกษาแก่เด็กที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ให้เรียนอย่างน้อยจบปริญญาตรี

4.3.3 สนับสนุนเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมประจำตำบล

4.3.4 จัดโควตาและทุนการศึกษาให้นักเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ทั้งในและนอกพื้นที่

4.3.5 จัดโควตาและทุนการศึกษาให้นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่ในสาขาที่ต้องการ

5. ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ

จะเร่งสร้างโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพ ส่งเสริมค่านิยมด้านอาชีพตลอดจนสร้างความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยใช้จุดแข็งด้านศาสนาและกายภาพในภูมิภาค ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และในประเทศโลกมุสลิม ดังนี้

5.1 พัฒนาอาชีพกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

5.1.1 ให้สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนระดับ ปวช. และ ปวส. ให้แก่นักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่จบการศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 หรือ 4 หรือเทียบเท่า และกำลังเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย โดยจัดแบบคู่ขนานเรียนวิชาชีพควบคู่ไปพร้อมกับการเรียนปกติในสถานศึกษา ส่วนวิชาสามัญจากการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ใช้วิธีเทียบโอน

5.1.2 พัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15(2) ให้เกิดทักษะวิชาชีพ และสามารถประกอบอาชีพพื้นฐานในชุมชน ตลาดแรงงาน ทั้งในพื้นที่และประเทศโลกมุสลิมได้

5.1.3 พัฒนาทักษะอาชีพให้เยาวชนและสตรีในพื้นที่เป้าหมายเฉพาะตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานความมั่นคง

5.2 เสริมสร้างโอกาสการศึกษาด้านอาชีพ

5.2.1 ประสานความร่วมมือกับกระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิตและพัฒนากำลังคน ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ โดยคณะกรรมการบริหารความร่วมมือและผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาระดับจังหวัด

5.2.2 ปลุกฝังค่านิยมด้านอาชีพ แก่นักเรียนทุกระดับช่วงชั้นการศึกษา พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ขาดแคลน โดยให้มีทุนการศึกษา มีรายได้ระหว่างเรียนและสามารถพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการได้

5.2.3 การจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นที่สอดคล้องกับบริบทของภูมิภาค และได้คุณภาพมาตรฐานการอาชีวศึกษา

5.2.4 ส่งเสริมสถานศึกษาทุกประเภทของรัฐและเอกชนที่มีความพร้อมเปิดการเรียนการสอนสายวิชาชีพให้นักเรียนและเยาวชน โดยความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาด้านอาชีพ

5.2.5 จัดตั้งสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตอำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

5.2.6 ยกย่องสถานศึกษาวิชาชีพให้เป็นสถาบันเฉพาะทางด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับอาชีพและทรัพยากรในพื้นที่

5.3 พัฒนาทักษะด้านอาชีพ

5.3.1 ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพในครัวเรือนให้กับประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความต้องการและผลิตภัณฑ์ชุมชนในท้องถิ่น

5.3.2 ยกย่องทักษะฝีมือแรงงาน สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศ และวัฒนธรรมตามวิถีอิสลามที่เข้มแข็ง เพื่อประกอบอาชีพในประเทศโลกมุสลิม

5.4 ส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการ

5.4.1 ให้สถาบันการศึกษาที่สอนด้านอาชีพร่วมมือกับสถานประกอบการ ปรับและพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ ฝึกทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ค่านิยม ความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาตามพลวัตของโลก

5.4.2 ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหารฮาลาลให้กับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่

6. ยุทธศาสตร์ พัฒนาการบริหารจัดการศึกษา

จะให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อม และกลไกในการส่งเสริมและประสานงานการบริหารจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ การดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษ เพื่อเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น ดังนี้

6.1 เสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

6.1.1 เสริมสร้างกลไกของศูนย์ประสานงานและบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในลักษณะ “กระทรวงศึกษาธิการส่วนหน้า” ให้สามารถประสานการดำเนินงานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและระบบการติดต่อสื่อสาร การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การติดตามประเมินผล และการรายงานผลการพัฒนาการศึกษาให้ครอบคลุมเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้มีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วน ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะและกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

6.1.2 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาเชิงรุก ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายในชุมชน โดยใช้เครือข่ายประชาสัมพันธ์ ได้แก่ หอกระจายเสียงชุมชน มัสยิด วิทยุชุมชน ฯลฯ ให้สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาทุกรูปแบบ

6.1.3 กำหนดอัตรากำลังรับผิดชอบงานการศึกษาเอกชนของเขตพื้นที่การศึกษา และงานการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ของหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ให้สอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพของงาน

6.1.4 ยกกระดับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นหน่วยประสานทางการศึกษาและอาชีพ ในระดับตำบล ในรูปแบบของการบูรณาการทุกหน่วยงาน โดยให้ครูการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้ประสานงานการศึกษาในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการระดับตำบล ในการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกกระทรวง

6.1.5 จัดทำพันธสัญญาความร่วมมือกับประเทศในอาเซียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษา การวางแผนการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู การประเมินผล การศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมด้านภาษาและการพัฒนาเทคโนโลยี โดย

ความร่วมมือในลักษณะทวิภาคีเพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้เพิ่มศักยภาพและสู่ความเป็นสากลมากขึ้น

6.1.6 ส่งเสริมสิทธิพิเศษเพื่อเสริมสร้างความพร้อมการบริหารจัดการแก่หน่วยงานและสถานศึกษา เช่น การคงอัตราตำแหน่งของข้าราชการ ข้าราชการครู และลูกจ้างประจำ การยกเว้นภาษีโรงเรือนแก่สถานศึกษาเอกชน ฯลฯ

6.2 เสริมสร้างขวัญกำลังใจ

6.2.1 ส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทเป็นกรณีพิเศษ โดยใช้เกณฑ์เวลาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และพิจารณาจากลักษณะของความเสี่ยงภัย ประกอบการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนวิทยฐานะ และค่าตอบแทนพิเศษ

6.2.2 เสริมสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญชายแดน การพิจารณาความดีความชอบกรณีพิเศษ การคัดเลือกเข้าหลักสูตรอบรมกรณีพิเศษ สิทธิค่าเช่าบ้าน และการประกันชีวิตเป็นกรณีพิเศษ

6.2.3 เชี่ยวชาญครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

6.2.4 สร้างขวัญกำลังใจด้วยการพัฒนาบุคลากรอัตราจ้างทุกประเภท ของหน่วยงานและสถานศึกษา ให้มีความมั่นคงทางราชการ โดยการจัดเข้าสู่ตำแหน่งพนักงานราชการ และ/หรือข้าราชการครู เมื่อมีคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ที่กำหนด

6.2.5 อุดหนุนค่าตอบแทนครู โรงเรียนเอกชนทุกประเภท ทั้งครูสอนวิชาสามัญและครูสอนศาสนา

6.2.6 จัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ ที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง

6.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรศาสนา

6.3.1 กำหนดสัดส่วนของผู้แทนองค์กรภาคประชาชนและองค์กรศาสนา ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการขององค์กรต่าง ๆ ในการให้ข้อเสนอแนะ เติมนโยบายและการปฏิบัติงานแก่องค์กร คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการนิเทศและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรคณะบุคคลอื่นในลักษณะเดียวกัน

6.3.2 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการศึกษาทั้ง

ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความตระหนัก ให้ความร่วมมือ รวมทั้งการระดมสรรพกำลังในการจัดการศึกษา

นโยบายเพื่อสร้างเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2550-2552

นอกจากแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวแล้วการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบันรัฐบาลยังมีนโยบายเพื่อสร้างเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2550-2552 ซึ่งนโยบายดังกล่าวสืบเนื่องจากวิกฤตปัญหาความไม่สงบในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าว สสวท.ได้ประสานความร่วมมือกับ โครงการ สานใจไทย ลูใจใต้ ซึ่งเป็น โครงการร่วมระหว่างมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ที่โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส เพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครู นักเรียน และชุมชน บริเวณใกล้เคียง ตามคำริ ๑พณฯ นายกรัฐมนตรี (พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์) โดยวางแนวทางที่จะร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ขยายโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ไปยังสถานศึกษาที่มีความพร้อม ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สงขลา สตูล) และเชื่อมโยงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจฯ ให้เป็นเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้เต็มรูปแบบ ภายในปีงบประมาณ 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 ค.น7)

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะเปิดโอกาสให้ โรงเรียนอื่น ๆ ทุกสังกัด ที่สนใจและมีความพร้อมเข้าร่วมในเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกเขตพื้นที่การศึกษา

วัตถุประสงค์นโยบายการจัดการศึกษา

1. สนับสนุนการแก้ปัญหาวิกฤตด้านการศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสถานศึกษาที่มีความพร้อม เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ครู และชุมชน ในบริเวณใกล้เคียง โดยเน้นพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. เชื่อมโยงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน และพัฒนาให้เป็นเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ให้บริการ ครู นักเรียน และชุมชน ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ขยายเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด

ด้านเป้าหมายของนโยบายคือ

1. ได้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียนที่เปิดสอนหลักสูตรสามัญอย่างน้อย 8 แห่ง ในสถานศึกษาที่มีความพร้อม ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ได้เครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้บริการ ครู นักเรียน และชุมชน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ขยายเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ไปยังสถานศึกษาที่มีความพร้อม ในจังหวัดอื่น ๆ นอกพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้บริการ ครู นักเรียน และชุมชนทั่วประเทศ

ความคาดหวังจากนโยบายคือ

1. ได้เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ที่สามารถขยายเครือข่ายไปยังจังหวัดอื่น ๆ และให้บริการครู นักเรียน และชุมชนได้ทั่วประเทศ

2. ครู นักเรียน บุคลากรการศึกษา ได้รับการพัฒนา และมีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ภาวะวิกฤตของสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจและสังคม และการเมือง ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขวัญกำลังใจดีขึ้น

สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนครู นักเรียน และบุคลากร ที่ใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ฯ อย่างต่อเนื่อง

2. ความพึงพอใจของครู นักเรียน บุคลากรและชุมชน ที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้

3. จำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ครอบคลุมทุกจังหวัด

เงื่อนไขความสำเร็จ นโยบายการจัดการศึกษา

1. สถานศึกษาที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ต้องเป็นสถานที่ที่ครู นักเรียน และชุมชน ในบริเวณใกล้เคียงสามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างปลอดภัย

2. ครูหรือบุคลากรในพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้ทรัพยากร และสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับการสนับสนุน จัดการเรียนการสอนได้ และสามารถทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลศูนย์การเรียนรู้

3. การบริหารจัดการ และการดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และทรัพยากรการเรียนรู้ ที่จัดให้กับศูนย์ ต้องกลมกลืน สอดคล้องกับความต้องการ และไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของคนในพื้นที่

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ จะต้องร่วมมือกัน และถือเป็นภาระงาน ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณ แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

ด้านการดำเนินงานของนโยบายดังกล่าวการดำเนินงานจะแบ่งเป็น 3 ระยะ โดยเริ่มจากการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบที่โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา อ.ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส และเสริมสร้างศักยภาพครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในความสนใจและเป็นความต้องการของครู และนักเรียน เน้นการเข้าถึง อินเทอร์เน็ต และ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ ETV เป็นหลัก เพื่อให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้กับโลกภายนอก ไม่อยู่ในระบบปิด และช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้กว้างขวาง เป็นการเปิดโลกทัศน์ไปพร้อม ๆ กัน

ระยะที่ 2 ขยายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ ไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีความพร้อมสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยประสานตรงกับสำนักผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ศูนย์อำนวยการและประสานงานเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหน่วยงานร่วมรับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อเลือกสถานศึกษาที่มีความพร้อม และพิจารณาให้การสนับสนุน

สำหรับสถานศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ จะประสานกับหน่วยงานเจ้าสังกัด และหน่วยงานในพื้นที่ ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียนตามต้นแบบ โดยเลือกสถานศึกษาที่สนใจ และมีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนด

ระยะที่ 3 เชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งที่จัดตั้งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่จัดตั้งในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีความพร้อมทั้งด้านการบริหารจัดการและบุคลากร เพื่อจัดการศึกษาทางไกล เดิมรูปแบบ มีการจัดการทั้งต้นทางปลายทาง เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ หลากหลายรูปแบบ อาทิ การประชุมและฝึกอบรมทางไกล ผ่าน ETV หรือ E-Learning ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องมีหน่วยงานในพื้นที่ และหน่วยงานอื่น ๆ ให้ความร่วมมือ และร่วมรับผิดชอบ การดำเนินการที่ดำเนินการแล้วพบว่าการประสานงานหลายฝ่ายเช่น ประสานกับมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน เพื่อเป็นต้นแบบที่โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส โดยสนับสนุนงบประมาณ ในวงเงิน 550,000 บาท จัดฝึกอบรมครูผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ ครูที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และติดตามช่วยเหลือการดำเนินงานของศูนย์ มูลนิธิฯ เป็นหน่วยงานประสานกับสถานศึกษา

เอกชนที่เปิดสอนศาสนา และหลักสูตรพื้นฐาน ที่มีความพร้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการจัดหางบประมาณสนับสนุนการสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ ตามต้นแบบ ใน 3 จังหวัด (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) โดย สสวท.สนับสนุนด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากร มีการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ และส่วนกลาง ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการภาคใต้ (ศอบต) ในการคัดเลือกสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ตามต้นแบบในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ยังประสานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อคัดเลือกสถานศึกษาที่มีความพร้อมและสนใจที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงเรียน ในพื้นที่เขตจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ร่วมในโครงการต่าง ๆ ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ โรงเรียน IT ของ ทศท. โรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน และโรงเรียนต้นแบบการใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของ สพฐ. มีการร่วมมือกับโครงการเรียนรู้แบบออนไลน์ สวทช. (NOLP) ศูนย์คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ สวทช. (NECTEC) ศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(STKC) มหาวิทยาลัยไทยไชเบอร์ (TCU) ในการพัฒนาสื่อเนื้อหา และกิจกรรมวิชาการ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งมีการร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา และสถานศึกษาที่มีศักยภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ชุมชน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่เขตการศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งการบริหารจัดการ เพื่อให้บริการวิชาการ เน้นความร่วมมือกับในพื้นที่ อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และภาคเอกชน เพื่อหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใน โรงเรียน และเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

กล่าวได้ว่าการศึกษาชายแดนได้นั้น ในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในสถานการณ์ความไม่สงบที่กำลังยกระดับความรุนแรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ในขณะนี้จำเป็นต้องมีทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่รัฐต้องมีนโยบายการจัดการกับปัญหามากเป็นพิเศษและต้องเข้าใจเข้าถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ดังนั้นหากการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นรากเหง้าของปัญหาไม่สงบในพื้นที่ ดังได้กล่าวมาแล้วเนื่องจากการศึกษาท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนาอย่างสอดคล้องกับบริบทที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่รับวางเป้าหมายให้พื้นที่แห่งนี้เป็นที่เขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน